

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ПОШУКИ ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРЧОСТІ ЄВГЕНІЇ
КОНОНЕНКО

МОЛНАР ЄВА РОМАНІВНА

Студентка II-го курсу

Освітня програма «Українська мова та література»

Спеціальність 035 «Філологія» 035.01 «Українська мова та література»

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 107 / 14.10.2024.

Науковий керівник:

Чонка Тетяна Степанівна,
кандидат філологічних наук, доцент

Завідувач кафедри

Берегсасі Аніко Ференцівна,
зав. кафедри, доктор габілітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота
ПОШУКИ ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРЧОСТІ ЄВГЕНІЇ
КОНОНЕНКО
Рівень вищої освіти: магістр

Виконавець: студентка II -го курсу

Молнар Єва Романівна

Освітня програма «Українська мова та література»

Спеціальність 035 «Філологія» 035.01 «Українська мова та література»

Науковий керівник:

Чонка Тетяна Степанівна,

кандидат філологічних наук, доцент

Рецензент:

Барань Адальберт Бейлович,

кандидат філологічних наук, доцент

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

**A NŐI IDENTITÁS KERESÉSE JEVGENIJA KONONENKO
MŰVEIBEN**

Magiszteri dolgozat

Készítette: Molnár Éva

MA II. évfolyamos ukrán nyelv és irodalom
szakos hallgató

Témavezető: Csonka Tetyána

a filológiai tudományok kandidátusa, docens

Recenzens: Bárány Béla,

a filológiai tudományok kandidátusa, docens

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
-------------------	----------

РОЗДІЛ 1 ТВОРЧА ПОСТАТЬ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1 Загальний огляд життєвого і творчого шляху письменниці.....	10
1.2 Жанрово-тематичне розмаїття творчості.....	14
1.3 Творчість Євгенії Кононенко у читацькій рецепції.....	21

РОЗДІЛ 2 ЦІЛІСНИЙ АНАЛІЗ РОМАНІВ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО «ІМІТАЦІЯ» ТА «ЗРАДА» В РОЗРІЗІ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ТЕМАТИКИ.....

2.1 Філософсько-естетична основа творчості Євгенії Кононенко... ..	26
2.2 Сюжетно-композиційний аналіз романів.....	34
2.3 Проблемно-тематичний аналіз.....	40
2.4 Характеристика образів.....	46
2.5 Мова творів.....	48

ВИСНОВКИ.....	51
----------------------	-----------

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	54
---	-----------

РЕЗЮМЕ	57
---------------------	-----------

TARTALOM

BEVEZETÉS	6
1. FEJEZET JEVHENYIJA KONONENKO ALKOTÓ ALAKJA A KORTÁRS UKRÁN IRODALOM KONTEXTUSÁBAN	10
1.1 Az író életútjának és alkotói pályájának általános áttekintése.....	10
1.2 Műveinek műfaji és tematikai sokszínűsége.....	14
1.3 Jevhenyija Kononenko művei az olvasói recepcióban	21
2. FEJEZET EJGENYI KONONENKO «ЗРАДА» ÉS «ИМИТАЦИЯ» CÍMŰ REGÉNYEINEK ÁTFOGÓ ELEMZÉSE A VIZSGÁLT TÉMÁK TÜKRÉBEN	26
2.1 Jevhenia Kononenko műveinek filozófiai és esztétikai alapja.....	26
2.2 A regények cselekménye és kompozíciós elemzése.....	34
2.3. Probléma- és tematikai elemzés.....	40
2.4 A karakterek jellemzői.....	46
2.5 A regények nyelvezetének vizsgálata.....	48
KÖVETKEZTETÉSEK	51
HIVATKOZÁSI LISTA	54
ÖSSZEFOGLALÓ	57

ВСТУП

Актуальність теми. Євгенія Кононенко – представниця сучасної української літератури, письменниця та відома перекладачка з англійської та французької мов, член Національної спілки письменників України та Асоціації українських письменників, наукова співробітниця Українського центру культурних досліджень. Літературну та перекладацьку творчість Євгенії Кононенко відзначено багатьма вагомими преміями.

Ім'я Євгенії Кононенко набуло популярності в письменницьких колах з початку 2000-х років. Про діяльність письменниці з'являються публікації в наукових, інтернет-виданнях, газетах, журналах тощо. Творчий доробок Євгенії Кононенко досить багатогранний і заслуговує на увагу, адже еволюція письменницької діяльності є відображенням життя української інтелігенції кінця ХХ ст., західної культури, погляду звичайного індивіда чи членів «бомонду» та обставин життєвого шляху сучасної української жінки.

Письменниця розпочала свою творчість у той час, коли в літературному світі зароджувався феномен жіночої прози. За словами дослідників, Євгенія Кононенко – письменниця літератури 1990-х років «без взірця». Якщо її попередники наслідували духовну атмосферу реалістичної та романтичної традиції, хоча й належали до постмодернізму, то наступні творці жіночої прози вдавалися до жанрового експериментування. Кононенко досить легко поєднує в одному творі неоромантизм, імпресіонізм, сюрреалізм і натуралізм. У творчості мисткині домінує образ жінки як культ незалежної та вільної індивідуальності. Естетична цінність творів проявляється в актуальності інтерпретації та зацікавленості дослідників. Без рамок і стандартизації авторка надзвичайних романів висвітлює емоційні відгуки героїнь на зміни соціальних традицій довкілля.

Творчий здобуток Кононенко вартий уваги як читачів, так і літературознавців, адже в ньому поєдналися поліфонічні, часом не синхронні літературні перспективи, різні типи художнього мислення, що привели до змін, до появи нового різновиду роману – психологічного детективу. Основною метою письменниці у написанні психологічних творів виступала ілюстрація не стільки розкриття фактів злочину, скільки розкриття причин вчинків людей, що спонукали їх до скоєння того чи іншого злочиння. Відтак, читаючи романи «Зрада» та «Імітація», шанувальники літератури виявляють розуміння до героїв і співчують їм.

Актуальність теми полягає в тому, що Євгенія Кононенко через силу письма хоче «достукатися» до кожного читача жіночої статі і не тільки, щоб підсилити впевненість у

пошуках своєї ідентичності, надати натхнення та підтримку читачам, які впізнають себе в героїнях та їхніх переживаннях. Письменниця зарекомендувала себе як вільна особистість, яка не боїться писати те, що вважає потрібним. Вона почала свою творчість у той період, коли в Україні ще панував патріархальний режим, і права жінки поступалися правам чоловіків. Кононенко не побоялася про це написати, і цим дала поштовх боротьбі жінок за рівноправність у сімейному житті, у трудовій сфері, у культурній діяльності. Героїні психологічних романів постійно борються за рівноправність, долаючи перешкоди, які трапляються в повсякденному житті. Це стосується не тільки «простих» пересічних жінок, а й жінок «вищих класів», показуючи, що незалежно від соціального статусу кожна з них стикається з викликами, пов'язаними з гендерними стереотипами та патріархальними традиціями.

Проблема спільна для всіх без винятку осіб жіночої статі в усьому світі, незалежно від їхнього соціального статусу, етнічної приналежності або культурного контексту. Це стало основою для виникнення феміністичного руху, який шукає справедливості для жінок у різних сферах життя – від політики й економіки до освіти та культури.

На сьогодні в нашій державі залишаються актуальними питання трудових прав жінок, доступу до ресурсів, можливості дівчат навчатися на рівних із хлопцями правах в усіх закладах освіти, протидії й боротьби з гендерно-обумовленим насильством тощо – це все свідчить, що фемінізм Україні таки потрібен! Завдяки боротьбі феміністок, як-от Євгенія Кононенко, у мові та правописі спостерігається тенденція поступового упровадження гендерно-паритетної мови або так званих фемінітивів (назви жінок за сферою діяльності, професією, соціальним станом).

Отже, творчість Кононенко є не лише художнім вираженням, але й соціальним коментарем, який потенційно здатен змінювати життя жінок, підвищуючи їхню впевненість у боротьбі за свої права і самоідентифікацію в умовах сучасного світу.

Новизна даного дослідження обумовлена предметом і об'єктом його дослідження.

Об'єктом дослідження є цілісний аналіз психологічних детективів Євгенії Кононенко «Зрада» та «Імітація» крізь призму досліджуваної теми – пошуків жіночої ідентичності головними героїнями.

Предметом дослідження є висвітлення поняття жіночої ідентичності та боротьби за рівноправність на прикладі творчості Євгенії Кононенко.

Мета дослідження: проаналізувати та детально розкрити психологію жіночої статі в пошуках своєї ідентичності на прикладі романів Євгенії Кононенко «Зрада» та «Імітація».

Поставлена ціль передбачає виконання наступних завдань:

- 1) схарактеризувати життєвий і творчий шлях Євгенії Кононенко;
- 2) розкрити тематику творчого доробку письменниці;
- 3) зробити огляд творчості Є. Кононенко відповідно до читацької рецепції;
- 4) розкрити філософсько-естетичну основу творчості Євгенії Кононенко;
- 5) зробити цілісний аналіз романів «Імітація» та «Зрада» за:
 - темою, жанром, сюжетними лініями;
 - розкрити проблематику романів;
 - дати характеристику героям творів;
 - охарактеризувати мовні засоби;
 - інтерпретувати мотиви поведінки героїнь;
 - здійснити порівняльний аналіз романів.

Методи дослідження. У магістерській роботі використано такі методи: гендерний, психоаналітичний, біографічний, компаративістичний, описовий, культурологічний.

У першому розділі застосовано біографічний метод для розуміння причин, які спонукали Кононенку до створення досліджуваних нами праць, а також наведено паралелі, які знайшли відображення у характеристиці головних героїнь та життєвих обставин мисткині. Вивчення життєвого шляху письменниці з метою реконструкції умов формування характеру дає можливість глибше проаналізувати духовний світ осіб відповідного періоду з метою виявлення тенденцій розвитку культурного життя.

У другому розділі використано гендерний метод для дослідження, як стереотипи впливають на самопочуття людини і таким чином обмежують їхні можливості для розвитку та самореалізації. Проаналізовано, які найпоширеніші стереотипи були у суспільстві кінця XX – початку XXI ст. та залишилися наявними і дотепер, хоча вже в меншій мірі.

- Жінка – слабка стать наслідком чого є відчуття невпевненості і втрата самодостатності.
- Чоловік – завжди сильний, що спричинює приховання своїх емоцій та замкненість.
- Жінкам потрібно вести домашнє господарство та виконувати піклувальну функцію.

Психоаналітичний метод використано у підрозділах 2.2 та 2.3. Охарактеризовано, які проблеми порушує авторка в зображеннях протагоністок, розкриваючи їхню несвідому боротьбу, конфлікт між собою та очікуваннями інших, важливість саморозуміння для ефективного управління своїм життям та особливе значення самосвідомості для зростання та розвитку як особистості.

Компаративістичний метод застосовуємо у підрозділах 2.2 – 2.4, де ототожнюються елементи сюжетних ліній, піднімаються схожі питання, але виокремлюється диференціація світосприйняття двох головних героїнь. Вероніка Стебелько підкоряється традиціям суспільних очікувань, однак, змінивши своє оточення, починає себе цінувати і вступає на шлях реалізації себе. Мар'яна Хрипович, з іншого боку, будує своє життя цілеспрямовано, порушуючи усі стереотипи, діючи «почоловічому» відповідно до погляду тодішньої епохи. Головна її ціль – досягти успіху. Порівнюються елементи класичного жанру детективу з психологічними детективами Кононенко.

У першому розділі використано описовий підхід для з'ясування мотивів творчої діяльності Євгенії Кононенко. Визначено пріоритети мистецтва, самореалізації, боротьби за рівні права. Наведено декілька прикладів дослідників і критиків, які інтерпретують вагомий внесок у літературний світ творів письменниці, що порушує соціальні питання.

Оскільки мистецтво займає центральне місце як для Кононенко, так і для героїнь, культурологічний підхід застосовано до всієї роботи. Пошук універсальності в культурі, відкриття сутності та зв'язку між об'єктами та їхніми значеннями відповідають за процес розуміння соціально-історичних явищ. Основне завдання аналізу – відтворення світу думок і почуттів, розуміння обставин на основі пояснень.

Структура дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1 ТВОРЧА ПОСТАТЬ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Загальний огляд життєвого і творчого шляху письменниці

Євгенія Кононенко, представниця сучасної української літератури, перекладачка, культурна діячка, феміністка, жінка, яка, використовуючи свій досвід життя, створює надзвичайно хвилюючі оповідання, оскільки література для такої неординарної постаті – засіб самовираження.

Письменниця народилася 17 лютого 1959 року у м. Києві. 1981 року закінчила механіко-математичний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка та французьку філологію Київського інституту іноземних мов 1994 року. Відома перекладачка французьких та англійських творів. Діяльність Кононенко у галузях літератури та перекладознавства відзначено наступними преміями: вона є лауреаткою премії «Гранослов», Всеукраїнського рейтингу «Книжка року», лауреаткою Всеукраїнського конкурсу романів, кіносценаріїв і п'єс «Коронація слова», премії імені М. Зерова, премії часопису «Сучасність», літературної премії часопису «Березіль», переможцем другого Всеукраїнського конкурсу радіоп'єс «Відродимо забутий жанр» Національної радіокомпанії України, переможцем Всеукраїнського конкурсу оповідання на київську тематику «З Києва з любов'ю», лауреатом першої премії міжнародного літературного фестивалю «Просто так».

Євгенія Кононенко – активна учасниця міжнародних літературних, культурних заходів та наукових форумів в Україні, Польщі, Франції, США, Фінляндії, Естонії тощо.

«Хто такі письменники світу, читачів у яких стає все менше і менше? Володарі думок? Просвітники епохи? Чи знає хто-небудь, як правильно розважити своїх читачів переказом чи тлумаченням різних історій?» [10, с.5] – ці теми Євгенія Кононенко розвиває в процесі створення нових шедеврів. Сьогодні суспільство майже не помічає письменника. Та й письменники здебільшого воліють не помічати того, що перебуває за межами їхньої спільноти. На думку Євгенії Кононенко, творчі особистості вимушені будувати стосунки з людьми, які далекі від літератури. Митці живуть у такому світі, де не читають книжок, або читають, але не так розуміють, як хотіли б письменники, які їх створювали. Світ змінився, і письменники у своїй творчості мають право відображати його згідно зі своїм досвідом і світобаченням. Письменниця вважає, що найкращі книги створюються, ґрунтуючись на свідомому, на набутому досвідом життєвих цінностях [10].

Радянський період життя Кононенко вважає бездарним. До тридцяти років вона лише існувала і не відчувала смаку життя, творчі натхнення, а після тридцяти – все змінилося. Майбутня культурна діячка винуватила себе за те, що не змогла організувати собі краще життя. Але не було в неї ніякого прикладу перед собою, щоб зорієнтуватись на когось. І все це вона проходила в роки Радянського Союзу. Вона відчувала відірваність від усього і не бачила виходу з цієї кризи. Представниця постмодерної літератури відчуває смуток і важливість повернення у минуле в ті «бездарні часи», щоб прожити втрачені роки заново, хоча б у метафоричному просторі. Вище згадані фактори мали великий вплив на формування світобачення і місії Є. Кононенко, а саме за допомогою творчої діяльності якоюсь мірою подати приклад для жінок у пошуках свого «Я».

Дебют літературної творчості письменниці припадає на 1996 рік. У творчому репертуарі Євгенії Кононенко представлено досить широкий жанровий діапазон: поезії, оповідання, новели, есеї, повісті, романи, дитячі книжки, а також культурологічні розвідки з тем масової культури й гендерних питань та журналістські статті. Твори Є. Кононенко мають успіх серед поціновувачів літератури й тому перекладаються за кордоном та являються темою наукових студій в Україні та поза її межами.

- Сестра – повість (1996)
- Вальс першого снігу – збірка поезії (1997)
- Колосальний сюжет – книга оповідань (1998)
- Інфантазії: За мотивами поезій Клода Руа – дитяча книга (2001, 2009)
- Імітація – роман (2001, 2007, 2008)
- Зрада – роман (2002)
- Ностальгія – роман (2005, 2006, 2008)
- Без мужика – збірка новел (2005, 2006, 2008)
- Повії теж виходять заміж – збірка новел (2005, 2006, 2007)
- Новели для нецілованих дівчат – збірка новел (2006, 2009)
- Жертва забутого майстра – роман (2007)
- Неля, яка ходить по стелі – дитяча книга (2008)
- Книгарня ШОК – збірка новел та есе (2009, 2010)
- Бабусі теж були дівчатами – підліткова книжка (2010)
- Російський сюжет – роман (2012)
- Ностальгія – роман (2013)

- КАТ – збірка новел (2014, 2015)
- Симбалайн – збірка короткої прози і поезій (2015)
- Останнє бажання – роман (2015)
- Празька химера – збірка короткої прози (2019)
- Слово свого роду – есе (2019)
- Камінна оргія : роман-притча (2021)
- Той Божевільний Рік – роман (2023)
- Леся Українка. Драма усвідомлення Тіні – есе (2023)

Роман-притча «Камінна оргія» - твір, в якому переплітаються минуле і майбутнє, піднімаються вічні теми: чи може людина вплинути на свою долю, чи все вже вирішено. Книгарня «Шок» - охоплює правдиві історії про використання сучасних технологій у романтичних стосунках, про тугу за минулим, точніше, за тим, що могло б бути, якби все було інакше, і про заздрість та професіоналізм, які є долею сучасних українських письменниць.

В есе «Леся Українка. Драма усвідомлення Тіні» Кононенко досліджує та аналізує її драматургію через порівняння з іншими письменниками, відзначаючи, як Леся Українка проклала шлях у вічність своїми творами та письмом, залишаючись і дотепер відомою.

Роман «Останнє бажання» - про гріхи, які переслідують людську душу, та втечу від докорів сумління за минулі вчинки. У творі описані події та окупація під час Другої світової війни.

У 2023 році вийшла книга Кононенко «Той божевільний рік» – щоденник, об'єднаний спогадами про початок повномасштабної російсько-української війни. Це автобіографічний текст, у якому постає Київ часу російської окупації Київщини і Ліон, куди письменниця вивезла свою хвору на рак доньку Анну, яка й померла наприкінці «божевільного» року. Незважаючи на драматичні і трагічні події, описані в щоденнику, і незважаючи на остаточний розрив оповідачки з російськими родичами, книга сповнена благоговіння перед життям і любов'ю до мертвих і живих[26, с.66].

У минулих українських культурних концепціях жінкам пояснювали, ким вони є і які права мають. Євгенія Кононенко піднімає ці надскладні питання крізь призму образів матері, свекрухи, дружини та дівчини, а також теми мистецтва, сімейної кризи, ностальгії за минулим, за нездійсненим – посідають вагоме місце в репертуарі творчого шляху мисткині.

Письменниця завжди порушує у своїй прозі цікаві теми для дискусії. Це, звичайно ж, як «воювати» з чоловіками, кохання у всіх його проявах, вибір між сім'єю та самореалізацією, бунт проти традиційних звичаїв, творення своєї долі, але найголовнішим для літературознавиці та її героїнь залишається – творча художня діяльність. Твори Кононенко зосереджені на жінках, яким менше пощастило в житті з погляду відчуття щасливих моментів, ніж іншим, певною мірою кожен з творів відображає її власний життєвий досвід. Євгенія Кононенко вибирала для себе цей шлях, і зуміла всі свої розчарування й переживання перетворити у творчість. Письменниця мала вибір – кохання чи самореалізація – і вона вибрала останнє. Чоловік Кононенко, від якого у неї двоє дітей, не раз ставив питання супутниці, чому вона виходила заміж, якщо для неї так важливо писати. За її словами, кохання – це щось минуче, яке згодом переходить в інші фази, а творчість є завжди джерелом створення постійно живучого вогню.

До написання есеїв Кононенко підштовхнула книга письменниці Ані Ерно, яку вона перекладала. Це два есеї – "Пристрасть" та "Заморожена жінка". На думку Кононенко, ніхто не читає настільки глибоко праці, як це робить перекладач. Своє есе «Без мужика» вона не називає повністю автобіографічним, оскільки, як вона зауважує, всю правду кажуть тільки на суді або священнику: вона розповідає те, чому можна повірити, а чи було воно усе так, чи не так, залишає на розсуд читача. Мати письменниці називає доньку легковажною, засуджуючи, що вона мала стосунки з багатьма чоловіками, на відміну від неї, яка ціле своє життя мала тільки єдиного, і це був батько Євгенії Кононенко. Але досвід для письменниці мав неабияку вагу. У творі «Без мужика» поєднано внутрішні (душевні) пошуки з феміністичними складностями кінця ХХ ст. Кононенко, по суті, відкриває особливий жіночий простір, що не тотожний чоловічому, простір, який не обмежений стереотипами патріархальної традиції образу жінки. Відкриття здійснюється певною мірою в психологічній та емоційній сфері й пов'язане воно з переглядом сформованих традицією ролей, які виконуються жінкою. Вона намагається заперечити традиційні стереотипи як репресивні та згубні для повноцінного розвитку жіночої особистості.

Євгенія Кононенко називає себе феміністкою, наголошуючи, що вона виступає за партнерські, рівноправні стосунки і в житті, і в коханні, і в шлюбі. Феміністка виступає за злам вікових стереотипів: домашню роботу мають виконувати по черзі, якщо народжується в сім'ї дитина, кар'єра має сповільнитися для обох задля виховання дитини.

1.2. Жанрово-тематичне розмаїття творчості

«Література для мене – це важлива сторінка мого життя, може, й головна. Проте, аж ніяк не єдина. А втім, це зараз, у дорослому досвіді. Може статися так, що герої дитячих книжок стануть більшою мірою значущими, ніж батьки, вчителі, друзі дитинства. Особисто моя негучна, проте уперта спрямованість на конфлікт з істеблішментом, ніяк не від сім'ї і не від школи, а від Пеппі Довгої панчохи», – Євгенія Кононенко [28].

Творчість письменниці є різноманітною та має яскраво виражене інтелектуально-культурне забарвлення, та звісно ж, є дуже важливою для формування сучасної української літератури. Перші прозові твори Кононенко віщували про появу неповторної письменниці з унікальним стилем. В її творах відчувається легкість і вільність манери письма, основою сюжету виступає динамічний розвиток подій та витонченість внутрішнього життя. До того ж, Євгенія Кононенко порушує питання, пов'язані не тільки з сучасними жінками, вона також торкається й інших проблем, актуальних для теперішнього суспільства, попри те, що образ жінки є її основною темою. Саме тому її творчість привернула міжнародну увагу.

Праці письменниці значною мірою можна інтерпретувати, як неординарні за жанром, прямим прикладом сучасної української прози, у якій помічене суттєве зростання особистісного початку. Стиль поетеси щодо жанру творів – зображення художньої реальності й поєднання реставрації документальності. Окремі жанрові ознаки зливаються в якісно нове ціле. Цей симбіоз жанрів, посилення ліризації та діалогічності спостерігається в новелах Є. Кононенко. Такий новий стиль викладу має ознаки щоденника, автобіографії, спогаду, есе, філософського тлумачення, чим, безперечно, заслуговує на увагу як дослідників, так і читачького загалу.

Дослідники зацікавлені в аналізі творчості Євгенії Кононенко, адже вона представляє новітній літературний простір, що спрямований на висвітлення жіночого світогляду, обміркування образів, загальних понять, міфів та символів жіночих традицій у всьому світі. Зацікавленість творчістю Євгенії Кононенко досить велика, свідченням чого є розвідки літературознавців, які все більше уваги приділяють аналізу літературних образів, окресленню індивідуального стилю авторки, загальнокультурних цінностей, що складають основу її творів.

Досліджуючи творчість Євгенії Кононенко, зупинимося на таких важливих складових її творів: аналіз деталей, філософські погляди на роль жінки в суспільстві, самоствердження та самоідентифікація жінки в сучасному суспільстві.

Ідентичність – результат важкого процесу конструювання власного «Я». Ідентичність формується, починаючи з народження, і триває упродовж життя. Усвідомлення своєї приналежності є невід'ємним чинником, без якого суб'єкт втрачає себе як особистість. Формування ідентичності допомагає зберегти і підтримувати цілісність і унікальність особи, яка проявляється в індивідуальних якостях, світогляді, цінностях та інших життєвих орієнтирах.[38]

Один з провідних образів у творчості письменниці – це образ жінки, яка переживає складні сімейні, професійні, особисті випробування, що спричиняють внутрішні конфлікти. Переживаючи життєві кризи, жінка радикально переосмислює цінності й сенс життя, реорганізовує свою свідомість і наполегливо скеровує свої вчинки у правильне річизше для того, щоб зрозуміти та прийняти себе. Вивчення її творчості є актуальним, оскільки дає широке уявлення про роль жінки кінця XX ст. - початку XXI ст. Перелом стереотипів, піднесення жіночого інтелекту до рівня маскулінної статі є початком руху до нового. Оцінка масштабностей з культурної перспективи загалом вагома й тому посідає значуще місце як в національній, так і в світовій культурі.

Творчість Євгенії Кононенко, як уже зазначалося, досить різноманітна за жанрами. Вона охоплює поетичну збірку «Вальс першого снігу», значну кількість збірок оповідань про життя різних жінок від дівчини до бабусі: «Колосальний сюжет», «Повії теж виходять заміж», а також такі твори, як «Зустріч у Сан-Франциско», «Романи для нецілованих дівчат», «Кат», «Симбалайн», детективні романи «Імітація», «Зрада», «Жертва забутого майстра», есе.

Критики неодноразово характеризували прозу авторки як постмодерністський детектив. Однак Євгенія Кононенко вносить свої корективи й визначає свої романи як психологічні детективи. Ідейно-тематична проблематика її романів вважається досить різноманітною: пошуки кохання, сенсу життя, життєві кризи, внутрішні конфлікти, невдача, підступність, наївність, індивідуальний та професійний розвиток, відносини з сім'єю, стосунки з чоловіком, виховання та стиль життя. Варто також згадати про умови життя після розпаду Радянського Союзу та вплив соціального виміру на розвиток особистості жінки.

Євгенія Кононенко не раз стверджувала у мас-медіа, що вона свої страждання утілює у творчість, тому можна стверджувати, що власний досвід служить джерелом натхнення. Обґрунтовуючи сказане зі сторін психології й науки, окреслимо наступні міркування: для вивчення творчих здібностей митців дослідники повинні шукати певні закономірності й принципи. Дослідивши творчу діяльність письменників, можна

виявити відповідні психологічні атитюди та проаналізувати, зокрема, ті психологічні переконання, які наявні й у жіночій творчості. Франц Кафка сформулював їх у таких словах: «Мені потрібно багато бути самому. Все, що створено мною, – це плоди моєї самотності. Все, що не стосується літератури, я ненавиджу...» [6, с.57]. Так як творчі люди – це окремий вид анахоретів (відлюдників), для яких природним є усамітнення, що, відповідно, породжує приховану відразу до життя. Задоволення, отримане від мистецтва, уособлює в першу чергу прекрасне, що досягається невимушеним характером творчості і формою образності. Ні зовнішньо-емпіричне в його природному бутті, ні внутрішньо-духовне в його динаміці і плинності «не є світом істинної дійсності» і може бути назване «голою видимістю» і «жорстоким обманом», то мистецтво, ламаючи «жорстку кору природи і світу повсякденного життя», виводить людину за їхні межі і підносячи над усім цим, вказує на щось духовне, яке і має стати предметом уваги і переживання: «...істинним завданням мистецтва є усвідомлення найвищих інтересів духа» [19, с.136-137].

Насправді творчість протиставляється життю у звичайному розумінні й підсвідомо виконує функцію бунтарської діяльності, прагнучи отримати насолоду. Саме тому митець, свідомо чи несвідомо, прагне усамітнення і, врешті-решт, отримує те, що хоче, і стає найсамотнішим з людей. Згідно з психоаналітичною концепцією, страх самотності є найбільшим страхом, який переслідує жінок протягом усього життя. Тому, якщо виходити з вище згадуваних обґрунтувань щодо самотності творчих осіб чоловічої статі, існує ймовірність і затребуваність в ретриті (усамітненні) і творчих індивідуумів жіночої статі, які, незалежно від ставлення до фемінізму, приречені несвідомо покидати своїх чоловіків.

Творча особистість сама по собі унікальна і приречена прожити своє життя не так, як звичайна людина, тому вона має неповторний індивідуальний стиль. Своєрідність кожного індивіда, писав болгарський письменник Богомил Райнов, «визначається не тільки своєрідністю первісного тіста, але й особливостями його вимішування в потоці життєвих обставин, своєрідністю того, що набуто і що втрачено, кількістю і глибиною ран, умінням чи невмінням переносити їх, здатністю чи нездатністю підносити страждання до рівня любові й творчості, десятками сперечань, конфліктів, взаємовідносин, раптових поворотів і несподіваних розв'язок, яких кожен зазнає, але які не для кожного стають поштовхом до творчості». І далі робить абсолютно правомірний висновок: творець не обов'язково нещасніший за багатьох інших людей, але він «володіє секретом перетворювати своє нещастя у мистецтво» [3]

Через те, що самотність є найбільшим «нещастям» жінок, дослідження метаморфоз власної самотності в мистецтві може слугувати початком для аналізу закономірностей жіночої творчості. Однак закономірності визначають найзагальніші характеристики та не охоплюють прояви розмаїття, що безпосередньо і зумовлює виявлення унікальної творчості.

Боротьба проти ординарного жіночого життя породжує типовий осуд чоловіків, які намагаються залишити жінку у просторі природного існування. Однак, у міру того, як у жіночій психіці активізувалася воля до життя, так само активізувалася воля до свідомості. Концепція фемінізму набула популярності як в теорії, так і на практиці. Фемінізм – рух за однакові права та можливості жінок нарівні з чоловіками. А ще фемінізм – це феномен щодо прав суб'єкта незалежно від гендеру. Даний рух засуджує патріархальний механізм: коли чоловік домінує в сім'ї, державі чи суспільстві. У доісторичні часи розподіл праці передбачав, що чоловіки повинні були полювати та добувати їжу, а жінки – підтримувати вогонь, готувати, піклуватися про дитинчата. Іншими словами, мозок чоловіків краще орієнтувався в просторі, а це означало, що вони могли легко знайти правильний напрямок додому і не заблукати, коли чоловіки йшли за здобиччю. Жінки, з іншого боку, краще розрізняли кольори й могли визначити, які ягоди отруйні, а які їстівні за кольоровою шкалою. Але часи змінилися, технологічний прогрес дозволив і жінкам, і чоловікам працювати на рівних умовах у будь-якій сфері. Чоловікам не обов'язково заробляти більше, бути сильнішими чи сміливішими за своїх партнерок. Однак, як і в монети є дві сторони, так і роль жінок змінилася. Вони можуть бути тими, ким хочуть бути. І вони не страждають від того, що не можуть відповідати соціальним очікуванням. А жінки, наділені творчими талантами, прагнуть залишити свої відбитки в культурі, занурюючись у творчий процес для пошуків істини, так само як учені провадять свої дослідження [6].

Життя Євгенії Кононенко є яскравим прикладом вище згадуваних гіпотез. Вона є неординарною жінкою, яка не бажає слідувати соціальним настановам щодо ролі жінки в суспільстві. Письменниця висловила бажання використати свої письменницькі здібності, щоб достукатися до інших жінок і не тільки, ставши прикладом для наслідування і прийнявши теорію про те, що жінки, які живуть звичайним життям, не можуть бути творцями культурних цінностей. Оскільки сама Кононенко є непересічною постаттю в українській прозі, вона поставила творчість і бажання створити щось цінне в культурній сфері на перше місце у своєму житті. Так само прагненням творити та

«жагою до культури» наділені й герої роману, приречені на усамітнення в процесі формування власної долі.

Унікальність втілення феміністичних ідей в романах Євгенії Кононенко переплітається з ретритом (самотністю) художниці, відразою до звичайного життя і її здатністю перетворювати особисте нещастя жінки в мистецтво. Можливо, в цьому і є секрет письменниці, завдяки якому вона здобула авторитет у літературному світі та визнання за свою оригінальність.

Представниця «нової» хвилі – хвилі постреалізму, вдалася до експериментаторства, поєднуючи стилі фантастики, психологічного забарвлення, детективного осмислення, еротичного струменя, філософського інтерпретування та подвійного кодування.

Першою ознакою здобутку Євгенії Кононенко, Галина Тарасюк називає сучасну правдоподібність. Літераторка написала про те, про що не писалося в минулому: неприємне, експресивне, відверто відкривши такі «содомітські глибини обивательського єства, вирощеного в апокаліптичних джунглях великого міста», про які інші або не здогадувалися, або соромилися говорити. Поточна правдоподібність торкалася обставини жінки пострадянського періоду, характеристика чого пов'язана із закріпленням сексуального та соціального розкріпачення української жінки. Розв'язання цієї проблематики викликало оптимістичний пафос та лаконічне і ясне письмо – «без словоблудства із завитушками, до чого змушений вдаватися письменник, коли бракує живого життєвого досвіду» [6, с.58].

Розслідуваний імпульс романів «Імітація» та «Зрада» робить читання надзвичайно зацікавленим, а особливо тому, що розв'язка настає тільки на останніх сторінках. Сліди першої спеціальності письменниці, математики, можна простежити в обох романах. Чи то в «бетонній» кімнаті, чи то в описі вулиць, тут розкриваються уміння її математичного потенціалу. В процесі читання цих психологічних детективів, письменниця дуже уміло поєднала сюжетні лінії. Читач, як досвідчений Шерлок Холмс, звертає увагу на деталі й може стверджувати, що будь-який з другорядних героїв може претендувати на роль убивці головної героїні упродовж кількох абзаців аж до кінця роману. Це супроводжується проявами хибних версій у «переслідуванні» злочинця в уяві читача, що, з одного боку, створює ефект інтриги, хвилювання, цікавості в помислах читача, а з другого боку – спровокує охоту до завершення читання, щоб розкрити розв'язку романів.

Романи «Імітація» та «Зрада», як різновид класичного детективного жанру, починаються з убивства головних героїнь. Кожна деталь, фрагмент, слід, мотив і розслідування повинні бути зведені до чогось логічного, але ця логіка іноді виявляється простим збігом обставин. Автор подає інформацію без звинувачень і на волю читача залишається розсуд про злочини, скоєні другорядними персонажами. Є. Кононенко цікавить не сам факт злочину, а соціально-психологічний чинник, що до нього призвів. Мотив злодіяння в сюжеті розгортається так, що сам факт вбивства в порівнянні до причини, викликає не гнів у читача, а скоріше за все, жаль в романі «Імітація» і зневагу в романі «Зрада». Тому одним з головних порушень жанру класичного детективу у згаданих творах письменниці є несумісність сюжетних ліній. Деякі перебіги подій не мають прямого відношення до детективної історії, однак в них характеризуються складні філософські, психологічні та соціальні протиріччя. Розкриваючи таємниці смертей людей, здебільшого увага приділяється причинам та психологічним мотивам, зосереджуючись на питаннях «чому», а не «хто».

Просторово-часові інтервали у романі «Імітація» простежуються на початку складною оцінкою існування протагоністки, Мар'яни Хрипович, яка, йдучи залізничною станцією, порівнює її із Саперною слобідкою у Києві. «Чому так паскудно гарчать ці потяги? І навіть не гуркотять, а гарчать! Зовсім. Як на Саперній слобідці двадцять років тому! Там вони заїжджали прямо в душу, і трусилися, і дрижали, і все чавили» [9, с.8].

У романі «Зрада» характеристика жінки задає відтінок літературного твору та виступає підставою «усіх жахів». Літераторка зображує різні жіночі типи в різних ситуаціях, а саме драматичних, інколи навіть трагічних, складних відносинах з чоловіками, подолання своєї ролі як «підлеглого об'єкта». Персонажі в сутужності особистого життя – центр своєрідного трикутника, дві сторони якого – чоловік (колишній чоловік) і людина, в яку вона закохується (або коханець). Як у традиційному літературному трикутнику, вибирати їй, але не між чоловіками: її вибір – то вибір власного утвердження як активного суб'єкта культури. До того ж доводиться руйнувати узаконені уявлення про сімейне щастя, чоловіка як голову родини тощо [22, с.13].

Євгенію Кононенко називають ще прозаїком – урбаністом, адже вона справжня киянка, життя якої проходить у столиці, знає принади міського життя і головне – психологію людей, які живуть у великому місті. Важливість власного житла – «бетонки» можна відстежити в процесі аналізу обох романів. Це яскраво відображає

часи розпаду СРСР і те, наскільки важливим і важко досяжним було для людей мати свій будинок, на які жертви вони йшли, щоб досягти своєї мети.

Письменниця досліджуваних інтригуючих романів зображує жінку в сучасності та розкриває її проблеми без зайвих прикрас, тому її оповіді видаються наче вихопленими з життєвого виру. Вона намагається всіма способами донести до світу рівноправність жінок. У «Зраді» Вероніка Раєвська могла дати собі раду в житті й без чоловіка, і досягти успіху, покладаючись лише на себе. Мар'яна Хрипович в «Імітації» відома серед київського бомонду як незалежна, впевнена в собі та своїх здібностях жінка, яка володіла омріяним нерухомим майном, пристосувала сина в кращий університет Лондона і зажила шикарним життям завдяки своєму інтелекту та здібностям. Недарма називають Євгенію Кононенко прозаїком з оригінальним стилем. Вона надзвичайно смілива письменниця, яка порушила безліч болючих тем, наприклад, питання діяльності різноманітних благодійних фондів з їхніми брудними способами ошукування тих, для кого вони створені. У романі «Імітація» неодноразово підкреслювалася «заминка» в шахрайстві з фінансовими звітами або в замовленні великої кількості картин і продажу їх за кордон у кілька разів дорожче. Головне – репутація організації не може бути заплямована.

1.3. Творчість Євгенії Кононенко у читацькій рецепції

Рецепція – це термін, який з моменту його використання в літературознавстві 1960-х років змістив увагу з тексту й автора на читача. Суть у тому, що текст немає сенсу без участі читача. Науковець Ганс-Роберт Яусс, який працював у річищі школи «Rezeptionsaesthetik» – рецептивної естетики наприкінці 1960-х, запровадив термін «Erwartungshorizont» – горизонт сподіваного, щоб означити набір культурних норм, припущень і критеріїв, що формують спосіб розуміння та оцінки літературного твору читачами у певний час. Процес, за допомогою якого читач розкриває потенціал тексту в конкретному значенні чи сенсі, і є тим, що Яусс називає рецепцією. Яусова головна мета полягала в тому, щоб знайти нові способи того, як писати історію літератури. Він стверджував, що історію літературного тексту пояснює не історична доба автора, а еволюція читацької аудиторії. Через читання читач заповнює порожні місця та суб'єктивно й образно усвідомлює зміст тексту [32].

Читацька рецепція належить до процесу сприйняття літературних творів та інших текстів читачем. Читацька рецепція є важливим компонентом літературного процесу, оскільки вона дозволяє розуміти, як сприймається література та як вона впливає на шанувальників літератури. У цьому процесі текст відіграє роль певного стимулу, який впливає на читача та спонукає його до реакції. Читач реагує на текст, сприймає його та інтерпретує. Взаємодія між текстом, автором та читачем повинна бути взаємовигідною та пізнавальною. Читацький досвід не є просто процесом читання, але й процесом інтерпретації прочитаного. Це процес, який охоплює розуміння та аналіз тексту, його порівняння з іншими творами та його відображення на власному життєвому досвіді. Містить відчуття та емоції, які викликає текст у читача, це індивідуальний процес кожної особи, оскільки читач має свої власні характеристики та досвід, які впливають на сприйняття та інтерпретацію тексту. Таким чином, один і той же текст може сприйматися різними читачами по-різному.

Відповідно до поглядів О.О. Ісаєвої, доктора педагогічних наук, варто розділяти такі положення сучасної літературознавчої науки:

- читання – це творча діяльність, а читач – активний учасник літературного процесу;
- процес художньої взаємодії автора та читача носить діалогічний характер, отже, читач – це і суб'єкт діалогічних стосунків, і об'єкт впливу з боку автора та його твору;

– художнє сприйняття має продуктивний характер, читацька рецепція здатна збагачувати літературний твір, адже художній текст має «стільки змістів, скільки читачів цього твору [27, с.196].

Активізація пізнавальної діяльності, готовність до розуміння і прийняття суб'єктивного досвіду інших учасників процесу наповнює твір компетентнісним змістом. У процесі читання та опрацювання художнього твору реципієнт має зрозуміти внутрішній світ автора, головного героя літератури, розпізнати проблеми, відображені у творі, та проявити толерантність і емпатію до них [24, с.124].

Досліджуючи твори Євгенії Кононенко, можна зробити висновок, що її індивідуальний стиль викладу не залишає осторонь ні експертів літератури, ні простих любителів читання. Різні видання, інтернет-платформи сповнені відгуками про твори письменниці. Андрій Курков про «Імітацію» говорив зокрема: «Вперше отримав таке задоволення від українського детективу, який завдяки своїм іронічно-трагічним інтонаціям не тільки міцно тримає увагу читача до останнього рядка, а й відтворює наше сьогодення краще за будь-який „високий” роман» [6, с.59].

Серед вагомих праць, в яких досліджується творча діяльність Євгенії Кононенко, варто виділити працю Т. Качак «Художні особливості жіночої прози 80–90-х років ХХ ст.», яке є вкрай цікавим, адже авторка на прикладі творів сучасної української письменниці «розглядає динаміку та особливості формування жіночого письма як пласту сучасної літератури, окреслено його основні риси, традиції характеротворення» [7].

Євгенія Кононенко виступає «новаторкою» у літературній сфері, намагаючись «конструювати нові моделі художньої реальності на базі чи то традиційного літературного досвіду, чи як протиставлення йому» [7].

Новаторство, характерне для постмодернізму, проявляється в багатьох художніх особливостях творчості Євгена Кононенка, а саме: багатогранна проблема імпліцитного світу, руйнування традиційних стереотипів, тяжіння до асоціативності, сугестивності та абстракції в творчості, поворот до якісно нових жанрів і стильових систем, нові формоутворення, змістові та формальні перетворення.

Євгенія Кононенко належить до епохи письменниць, яким «притаманна інтравертна диференціація, виражена в оригінальній творчій манері прозаїків, характері їх світовідчуття та світорозуміння, трансформації філософії посттоталітарної доби, перехідного періоду у національній культурі українського суспільства» [22, с.13].

Максим Віталійович Стріха - український науковець, громадський та політичний діяч, перекладач, письменник, заступник Міністра освіти і науки України у 2008– 2010рр. та 2014 – 2019 рр. у рецензії на роман «Імітація» відзначає, що «майстерно вибудована детективна фабула є для авторки не самоціллю, а лише нагодою поговорити про сенс життя, про дихотомію справжності й імітації, про любов і смерть, і ще про багато інших “вічних” речей у контексті нашого прагматичного й далекого від “високих матерій” часу. В ньому за карколомними поворотами доль головних та епізодичних героїв дано безжальну й точну картину нашої доби, яку, цілком імовірно, назвуть колись добою ІМІТАЦІЇ – імітації державотворення, імітації мистецької й творчої, імітації інтелектуальних дискусій, імітації доброчинності, імітації розбудови громадянського суспільства» [34].

Ю. Кушнерюк у своєму дослідженні «Українська жіноча проза кінця XX століття: світоглядні моделі й особливості художнього стилю» окреслює «типологічні паралелі у творах сучасних українських письменниць». Літературознавиця зазначає специфіку зображення жіночого світогляду, а також те, як за допомогою літературних інструментів вдало описати особливості моделювання ідентичності героя, рецепції часопросторових та аксіологічних концептів. Про Євгенію Кононенко зауважує: «вона пише про сучасну жінку та її проблеми і пише без зайвих прикрас, тому її оповіді видаються наче вихопленими з життєвого виру. Багатьом оповіданням притаманна передовсім легкість і розкутість письма.»[13].

Психологічний детектив «Імітація» є глибоко соціальним, що, на думку О.Брайка, «пропонує читачеві пізнавану картину існування наших сучасників, у якій демаскуються сугестивні стереотипи соціальної рецепції постколоніальних і посттоталітарних цінностей... Стосовно зв'язку детективної форми з соціальними проблемами змісту, він зазначав: детективна фабула, пов'язана з образом Мар'яни Хрипович, звільняється від самодостатності інтелектуальної гри завдяки множині індивідуальних персонажних перспектив бачення, заснованих на тих чи інших ціннісних орієнтирах. Сюжет стає практикою поліцентричних означень, децентрувань офіційного іміджу героїні й тієї соціальної структури, яку вона підтримувала» [4, с.49].

Монографія Г.-П. Рижкової «Українська «жіноча» проза 90-х років XX – початку XXI ст.: жанрові й наративні моделі та лінгвопоетика» присвячена дослідженню сучасної української літератури, яку творять жінки, «із точки зору жанрової специфіки, дискурсивних моделей, лінгвостилістичних і лінгвокультурних особливостей...». Аналізуючи романи «Імітація» та «Зрада», відзначено, що «провідним образом в канві

текстів письменниці стає образ жінки зламу століть, яка опинилась на роздоріжжі, що символізує життєві зміни, зміни вражень, досягнення незвіданого, рух як вперед, так і назад» [16].

Цікавою щодо вивчення творчості Євгенії Кононенко у контексті сучасної української прози є дисертація С. Філоненко «Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років XX століття», у якій дослідниця на основі творів українських письменниць з'ясовує особливості художньої концепції особистості жінки в українській прозі XX–XXI століть, яка виявляється у зовсім новому погляді на жінку, створенні нового типу героїні, що зумовлено актуалізацією гендерної проблематики в жіночій прозі, осмисленням ролі жінки в патріархальному суспільстві і можливостей її зміни». Авторка відмічає, що «тип жінки Кононенко – це інтелектуальна, «нова», пострадянська жінка». Жінка – це не тільки мати і берегиня сімейного вогнища, але, перш за все людина, яка прагне задовольнити свої духовні потреби в саморозвитку і самоствердженні [25].

Олег Соловей - сучасний поет, прозаїк, критик, дослідник сучасної української літератури написав наступні рядки про роман «Імітація» Є. Кононенко: «Такої сильної прози не доводилося читати, можливо, від часу появи “Богемної рапсодії” Олеся Ульяненка. Часто думаю, чого ж не вистачає сучасній українській прозі? І доводжу висновку, що не маємо свого Драйзера, ритми нашого часу і досі не відбиті у гостро-соціальному романі. Натомість – продукуємо літературу для високочолої еліти або – навпаки – для урли та невідомо чим стурбованих панночок. За десять років так і не створено роману, який би збентежив і вразив не лише інтелектуальним дріблінгом, а власне живим життям, жахливим і впізнаваним, нашим українським життям після історії. І от «Імітація» – перший роман доволі знаної своїми віртуозними новелами авторки – Євгенії Кононенко. Безперечно, вона ще не Драйзер з його соціальним драйвом. Це – Євгенія Кононенко з романом, в якому притягнутий за вуха детективний сюжет все одно не затьмарює те головне, заради чого написано твір. Це уже соціальний роман, в якому багато життєвої правди, розсипаної в тексті у вигляді окремих реплік, саркастичних гримас й обережних натяків. Під вогнем критики авторки опинилася частина суспільства, яку традиційно прийнято вважати сумлінням нації. Але, яка нація – таке й сумління. На позначення цієї вищої касти авторка вводить дошкульний неологізм – елітарії» [20]. Олег Соловей кваліфікує «Імітацію» як два в одному: правдивий детектив і соціальний роман, де герої імітують кохання й дружбу, співчуття й вірність, освіту й саме життя [20].

Володимир Габор у статті «Українська Франсуаза Саган» зазначає: «Письменниця дуже вміло показує стан людської розгубленості та беззахисності. Кононенко властива рідкісна в теперішній українській літературі риса – чесність із собою. Адже головна мета цієї прози не шокувати читача, а показати логіку людських взаємин і повсякденності. У чомусь неправильну й патологічну, проте завжди несподівану, відверту та загадкову» [29].

Романи Є. Кононенко «Зрада» та «Імітація» розраховані не лише на моральну розрядку читача, відпочинок, а й на його логіку, інтелектуальний розвиток. Авторка грається зі свідомістю читача серією містичних збігів, наводячи його на хибні висновки щодо розв'язки справи.

РОЗДІЛ 2. ЦІЛІСНИЙ АНАЛІЗ РОМАНІВ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО «ІМІТАЦІЯ» ТА «ЗРАДА» В РОЗРІЗІ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ТЕМАТИКИ

2.1. Філософсько-естетична основа творчості Євгенії Кононенко

Постмодернізм – світоглядно-мистецький напрям, що в останньому десятилітті ХХ ст. прийшов на зміну модернізму. Даний своєрідний літературний феномен, який ще не до кінця вивчений, але риси цього напрямку чітко простежуються в українській літературі, зокрема у малій прозі Євгенії Кононенко. Постмодернізм – не тільки літературний напрям, естетичною природою якого є об'єднання і нерозривне співіснування різних художніх методів, течій, жанрів – це явище, що з'явилося в результаті естетичного заворушення супротив усього радянського, новітня форма існування української ідеї.

Характерні риси постмодернізму:

- гра, насамперед мовна;
- орієнтація постмодерної культури й на «масу», і на «еліту» суспільства;
- плюралістичність (характеристика політичної реальності), поліваріантність, свідомий еkleктизм (поєднання елементів різного стилю), синтез мистецтв;
- діалог, комунікативні практики;
- модель світу як «синтезатора» усіх елементів національної культури;
- переривчастість «свідомого й несвідомого, що означає й означуваного, уявлюваного й символічного»;
- розмивання традиційних культурних, соціальних, релігійних та гендерних опозицій;
- відкидання канону, догми, ієрархії;
- увага до культурних практик повсякденності, приватного життя.

Яскравим прикладом українського постмодерного стилю виступають психологічні романи Євгенії Кононенко «Зрада» та «Імітація». Явно простежуються розповідні схеми реального мовлення, причинно-наслідкові зв'язки сюжету, використання різних художніх засобів, психологічна зумовленість поведінки персонажів, використання символізму, бунт проти традиційних звичаїв, іронія, використання «чорного гумору» тощо.

Упродовж останніх трьох десятиліть велика увага приділяється не тільки дослідженню явища постмодернізму, а й питанням, чи є необхідним постмодерністське мислення в Україні, чи «актуальним є його формування у свідомості тих, хто прагне

відродити самобутню українську ментальність» та «визволити її від панування ідеологічних кліше, стереотипів, які дісталися їй у спадок від тоталітарного режиму?» В.С. Лук'янець та О.М. Соболь стверджували, що позитивна відповідь більш ніж очевидна. Ознайомлення і прийняття принципових особливостей філософського постмодерну, критичне засвоєння його результатів, проблемного поля, мови ключових понять, неологізмів, фразеологізмів, глобальний огляд тезауруса його стратегічних цілей, концептуальних і світоглядних настанов, способів аргументації – усе це вже давно перетворилося на актуальне життєво-практичне завдання суспільствознавців нашої держави [14, с.15].

Хто як не Євгенія Кононенко, освічена людина, письменниця, культурна діячка, досвідчена перекладачка, мати й перш за все жінка, яка розпочала свою «просвітницьку» діяльність у час великих змін, коли ще відчувалися хвилі радянського життя, але все більш очевидним ставало зародження нового, постмодерністського життя, першою виступала за рівноправність жінок і стала активним учасником феміністичного руху. У 90-ті роки ХХ ст. здобуток української літератури поповнюється резонансними феміністичними художніми творами письменниці.

Феміністичне явище, як і феномен жіночої прози, є цікавим об'єктом дослідження науковців для критичних рефлексій і звичайного читацького інтересу. Це пов'язано з тим, що стратегії української літературної критики та літературознавства свідчать про динаміку розвитку та переорієнтацію українського художнього простору. Проза та поезія сучасних українських письменниць демонструє відкритість до інтерпретації різних правд буття, глибоке проникнення в онтологію сучасного світу та поліфонію естетичних тенденцій [31].

Г. Тарасюк проникливо зауважила, що «Є. Кононенко писала про особливе становище жінок того періоду, коли відбувалися великі зміни в Україні – на зламі формацій, у соціумі ідейних самозаперечень і національної приналежності, ошелешеному нежданою, хоч такою жаданою свободою». [21, с.236].

Вивчити або хоча б пізнати всю літературну творчість Євгенії Кононенко до кінця неможливо, тому що її індивідуальний стиль є багатограним і безмежним. Ознайомившись з творами і пізніше повертаючись до них заново, усвідомлюємо той факт, як багато деталей залишилося непоміченими, скільки цікавого пропущено, з подивом спостерігаємо, як збігаються наші погляди з авторськими і відчуваємо певну спорідненість душ [23].

Передова суспільна та літературна думка попереднього століття переважно зневажливо ставилася до жіночого самоствердження та емансипації, певною мірою підтримуючи статево дискримінацію. Діяльна жінка вже самим своїм існуванням порушувала жорстокий розподіл гендерних ролей і тому видавалася загрозливою й неприйнятною. Зараз можна сміливо говорити про еволюцію у ставленні до жінки- автора, жінки- митця. Звільнена від залежності жінка, що прагне самореалізуватися на писемній ниві, викликає в сучасному соціумі захоплення і повагу. Важкий шлях пройшла література українського фемінізму, але цей шлях, безперечно, був пройдений немарно. Прогрес в об'єктивному ставленні до феміністичної літератури на сучасному етапі українського письменства спостерігається в позитивному напрямку [15].

Впевнено можна говорити й про емансипацію жіночих образів в сучасному українському письменстві. Яскравим прикладом є образи жінок у романах Є. Кононенко «Імітація» та «Зрада». Внутрішній світ особи жіночої статі стає об'єктом психологічного аналізу. Жінка сама вирішує складні завдання і не звертається за допомогою до чоловіка, вона стикається з певними життєвими питаннями та сама несе відповідальність за їх вирішення. Варто зауважити, що творчість письменниці вирізняється глибокою філософською основою. Кононенко порушує складні морально- етичні питання та досліджує внутрішні конфлікти персонажів, що вибирають між справедливістю і компромісами.

Як зазначає О. Ромазан, «одним з центральних аспектів творчості Є. Кононенко постає соціально-психологічний чинник. Для подолання соціально-психологічної кризи, загостреної в середовищі, потрібна переоцінка жінок свого становища задля реалізації себе у суспільстві та знаходження власного «Я». У разі появи будь-якої кризи в суб'єктів цей стан завжди зачіпає не тільки внутрішній світ особистості, а й негайно торкається родинних взаємин. Саме тому розуміння ідеї сімейного щастя нерозривно пов'язане з індивідуальним щастям членів родини». [17].

У творі «Імітація» Євгенії Кононенко докладно зображені зіткнення з численними шаблонами (стереотипами), насамперед торкаючись питань жіночої самосвідомості, гендерних ролей та власної ідентичності героїні.

Письменниця настільки вміло дає назву своїм творам, що літератори ведуть дискусію щодо них, зокрема: якою мірою творчість Кононенко можна назвати імітацією?! На що сама письменниця відповідає: «Тут треба розібратися, що є імітованим, а що – достеменним. Творчі люди мислять так: усе вже на світі було, все є певним повторенням, – але ж це казав ще Екклесіаст тисячі років тому. Що означає

„імітована творчість”? Кожен письменник щось вигадує, а не пише документально. Імітація – не завжди негатив. Трапляється, що краще сказав не той, хто сказав першим, а той, хто вже його імітував... Це дуже полісемантичне слово» [37].

Посттоталітарна свідомість розкривається і обґрунтовується в центрі творчості Кононенко. Едвард Саїд зауважує: «Звернення до минулого – одна з найпоширеніших стратегій інтерпретації теперішнього. Їх породжує не лише незгода стосовно того, що було в минулому і чим було минуле, а радше непевність стосовно того, чи минуле насправді минуло, завершилося, пройшло, чи триває – хоч, мабуть, і в інших формах» [18, с.37].

Покоління, які описує письменниця у психологічних романах, відрізняються часовими вимірами, країнами, системами, в яких сформувалися, тому прослідковуються ідейні протистояння. Центральна увага родинним зв'язкам відтіняє світоглядну прірву, що відкривається у цих стосунках. Розпад СРСР з крахом тоталітарної системи та економічні катаклізми постають центральним сюжетним елементом у розгортанні родинних історій. Проявляються скриті механізми впливу тоталітаризму на свідомість осіб. Нові реалії сприяють провокують злам усталених форм співжиття. Це спричинило формування нового світогляду [12].

Євгенія Кононенко приділяє велику увагу темі мистецтва. Своїх головних героїнь вона наділяє художніми й естетичними неординарними талантами. Вікторія Стебелько (Раєвська), головна героїня роману «Зрада», не задовольняється роллю простої домогосподарки. Вона відчуває покликання до творчості, а бажання постановки п'єси допомагає їй знайти своє призначення у житті. Хоч Вікторія була лише керівником студентського аматорського театрального гуртка, і якби не передчасна її смерть, ця талановита особистість могла б стати головним режисером престижного театру. Старання Вероніки у пошуках власного «Я» в першу чергу та бажання, щоб інші визнали її талант, видаються настільки важливими, що спонукають до різких змін у житті. Вероніка обирає шлях: піти від чоловіка, відмовитися від ролі домогосподарки, яка за статусом посттоталітарного режиму належить жінці.

Авторка симпатизує Вероніці Раєвській. Вона чимось нагадує саму Кононенко, яка також була позбавлена можливості реалізувати свій творчий потенціал чоловіком. Мисткиня майстерно порушує питання рівності, а точніше нерівності, і викликає розуміння та емоції у читача. Письменниця прагне спонукати читача до емоційного переживання, вироблення власного ставлення та розуміння порушених у творі питань з

погляду Вероніки Раєвської. Яскраво виражено концепцію бачення світу головної героїні, що збігається зі світоглядними поглядами авторки.

Для того, щоб полегшити розуміння проблематики, яку письменниця намагається донести до читача через свій роман, спершу необхідно наголосити на ролі жінок у пострадянському середовищі. Основна роль жінки полягала у підтриманні так званої репродуктивної та піклувальної функції. Після здобуття незалежності України влада почала робити якісь кроки, щоб дати жінкам трохи більше свободи й можливостей брати участь у громадській діяльності, проте неписаний контракт між посттоталітарною владою і жінками залишився. На думку дослідників, наведені факти сильно вплинули на уявлення жіночої статі про своє місце в соціальному середовищі й зумовили появу комплексу набутої безпорадності. Письменниця сама страждала від цього явища, поки не усвідомила свої слабкості і не почала зміцнювати свої приховані сильні сторони. Героїня роману «Зрада» Вероніка Стебелько так само роками виконувала роль домогосподарки, будучи вдячною чоловікові, який взяв її за дружину і витягнув з неадекватного батьківського дому. Однак протагоністка відчувала тугу за чимось більшим.

На перших сторінках роману читач стикається з проблемою зради в тому сенсі, в якому вона, напевно, спадає на думку кожному. Однак, коли сторінки перегортаються, стає зрозуміло, що насправді зрада має зовсім іншу інтерпретацію і не тільки...

«– Мене зрадила жінка. – І що її до цього змусило? – питає він, не відриваючись від газети. – У вас дивний погляд на проблему. Мене зрадила жінка! Ви розумієте! ЖІНКА! ЗРАДИЛА! А ви питаєте: чому вона так зробила.» Рядки з фрагменту п'єси «Дорога Зради» Вікторії Стебелько, головної героїні роману «Зрада Made in Ukraine». Вікторія ставила на сцені загадкову п'єсу, в основі якої лежали події з досвіду набутих зрад, адже скільки видів зрад і вона пережила... Євгенія Кононенко іронізує над Дмитром Стебелько, який вперто ображається через те, що його чоловіче самолюбство постраждало. Він не бачить далі «свого носа», він застряг на тому факті, що його зрадили, вину перекладає тільки на дружину, і ці ж самі епізоди повторюються й на сцені.

У романі розкрито тему зради у всіх її проявах:

- Фізична зрада – стосунки з іншою людиною без відома партнера.
- Емоційна зрада – емоційний зв'язок з іншою людиною, який заважає підтримувати емоційний зв'язок з коханою людиною.

- Зрада самому собі – зрада своїм переконанням і дії всупереч тому, у що людина вірить.

Цей список можна продовжити, але головну увагу Євгенія Кононенко акцентує на вище згаданих формах зради, а точніше, на тому, що спонукало людей до її скоєння. Авторка основний наголос ставить не на самому факті злочину, а на причинах і мотивах, які призвели до вбивства, завдяки чому читач співпереживає персонажам, певною мірою відчуває себе в новій ролі та замислюється над питанням, як би він чи вона вчинили в такій ситуації. Крім того, Євгенія Кононенко розширює когнітивні знання читача, подаючи інформацію з життєвих ситуацій таким чином, що з'являються нові знання про світ і про себе.

Головна фігура сучасної феноменологічної естетики Мікель Дюфрен вважає, що саме сприйняття, в основі якого лежить чуттєва інтуїція, «відкриває нам світ в його істині». Філософ ставить мистецтво та естетичний досвід вище інших форм людської діяльності. В естетичному сприйнятті М. Дюфрен виділяє три рівні:

- 1) безпосередній контакт з об'єктом сприйняття,
- 2) репрезентація,
- 3) рефлексія. [5, с.18-19]

На першому рівні сприйняття, на думку М. Дюфрена, безпосередній контакт з об'єктом відбувається без допомоги інтелекту завдяки «тілесному розуму». Естетична насолода виникає на цьому рівні і переживається тілом як відчуття особливого «комфорту», легкості через контакт з об'єктом сприйняття.

На другому репрезентативному рівні підключається уява, що встановлює зв'язок між тілом і духом, і функціонує на трансцендентальному та емпіричному рівнях.

На третьому рівні сприйняття виникає рефлексія, що здійснює контроль за уявою, як рефлексія про структуру і смисл, відповідно, пояснюючи та розуміючи предмет рефлексії. [5, с.18-19]

Читання романів Кононенко приносить справжню філософську та психологічну насолоду завдяки виразності, точності, іронії та натуралістичному стилю письма. Є.Кононенко наділяє рядки такою силою, що вони передають захоплюючу атмосферу твору. Читач проходить через усі рівні естетики, представлені Дюфреном, і занурюється у світ естетичної насолоди, сповнений переживань, інтриги та психологічних аспектів. Кожен, хто прочитав хоча б один твір авторки, знайде в ньому життєві реалії, з якими стикався особисто або знає таких осіб, які пережили подібні обставини. Уява активізується, і читач мимоволі ототожнює себе з образами героїв.

Переплетіння сюжетів, філософські погляди, аналіз мотивів та інтерпретація психологічних аспектів особистості втримують увагу читача від початку до кінця. Зазвичай, розпочавши читання детективів, хочеться дійти до завершення, щоб розкрити розв'язку твору. На противагу цьому психологічні детективи Кононенко «Зрада» та «Імітація» захопливі протягом усього сюжетного циклу. Гурмани читання повсякчас отримують естетичну насолоду, щоб стати частинкою мистецтва, як зауважила Мар'яна Хрипович: *«коли людина здатна споживати продукти мистецтва, вона стає співучасником творчого процесу»* [9, с.123].

Філософські міркування Мар'яни Хрипович про любов у досліджуваному романі «Імітація» дуже специфічні. Працюючи в американському фонді (фундації) GIFTED CHILD INTERNATIONAL, що дало їй багато можливостей з'являтися в засобах масової інформації, вона презентувала свої непересічні гіпотези на тему любові.

«...що велика любов може бути продуктом виключно великого неблагополуччя, чим і створила собі всенародну популярність. Їй писали гнівні листи, їй погрожували як особі, що посягнула на святині — як українського народу, так і наднаціональні. Але тепер її всі знали, оту підкреслено добре одягнену пані, яка намагалася переконати всіх, що в стабільному матеріально благополучному суспільстві любові нема та й годі. Можна надривно чекати його з війни, з в'язниці чи з винного магазину. Але коли зникають всі джерела бід, зникає й кохання. Лишається тільки його імітація.» [9, с.145-146]. І справді, головна героїня, яка «вибилася в люди», була учасницею елітних заходів, завела роман з американцем і не тільки, закохалася в шкільного вчителя музики, довкола якого панувала бідність. Мар'яну Хрипович осуджували, писали гнівні листи на її адресу, однак хто б наважився на такий вчинок? Це і є підтвердженням того, що вона, що думає, те й говорить, не побоюючись людського осуду. Героїні властивий, так би мовити, «кононенковізм» або фемінізм. Якщо дослідники згадують ім'я Кононенко як письменниці, яка вперше в історії описала події посттоталітарного життя експресивно, без маскувань, природно і по-справжньому, як воно і відбувалося, то Мар'яна Хрипович певною мірою близька за характером самій авторці. Героїня не любила імітації: для неї *«Імітація – це не просто підробка чи фальшивка. Це коли сірість «косить» під яскравий таланти. То найстрашніша лайка в устах Мар'яни Хрипович. Навіть не лайка, а вирок».* [9, с.16]

Роман «Імітація» відображає роздуми про дружбу, нерівну любов, зраду, соціальну нерівність, заздрість, несправедливість, справжній талант та його підробку,

про те, чому американці цінують талановитих українських дітей. Літературний твір розкриває, наскільки «далеко піде людина» задля виживання, і головне, яка велика прірва була між містом і провінцією після розпаду СРСР, а може й залишилася дотепер.

Протагоністка роману «Імітація», Мар'яна Хрипович є самодостатньою жінкою, руйнує уявлення про слабих, беззахисних, не здатних самотійно приймати рішення і здобула національну славу, чому позаздрили навіть особи чоловічої статі. У різних епізодах твору Мар'яна Хрипович реагує на гендерні стереотипи та соціокультурні конвенції з обуренням. Сама ж героїня роману виросла в бідності та, завдяки своєму таланту знаходити справжні таланти, зуміла стати власницею шикарної квартири, працювати в престижній фундації, влаштувати сина в найкращому лондонському закладі й ці списки досягнень можна нескінченно продовжувати. Мар'яна Хрипович є надзвичайно сильною і самотійною особистістю, яка не чекає на допомогу інших, а сама приймає рішення і впливає на своє життя. Твір «Імітація» відображає боротьбу героїні між фемінітивними й маскулініними стереотипами, і її прагнення до самовизначення та незалежності викликає повагу і є прикладом для наслідування.

Лариса Лавриненко, подруга Мар'яни, ініціаторка створення групи пошуку істини смерті Хрипович, неабияк заздрила досягненням Мар'яни, постійно порівнюючи себе з нею. Безумовно, можна стверджувати, що Мар'яна Хрипович стала для Лариси еталоном наслідування у професіоналізмі «...знаходити алмази у лайні...» [9, с.17], так і зразком в особистому житті. Вона деякий час була разом з Олександром Чеканчуком, який хотів одружитися з нею, але ніяк не наважувався познайомити Мар'яну з батьками через те, що вона на той час лише завершила стосунки з чоловіком і взяла на себе опікунство над сином. За законами свого суспільства вони були проти таких взаємин з розведеною жінкою, та ще й з дитиною. Одного дня в них виникла досить цікава дискусія, яка служить підтвердженням зламу стереотипів, оскільки без ритуалу знайомства з батьками не можна було одружуватися.

«А може, я ще повинна стати на городі у твоїх батьків копати картоплю? Мар'яно, картоплю копають восени, а зараз липень, там така краса, малина, смородина... Прекрасно, ти мене – мене! – поставиш варити малинове варення біля примуса! Якого примуса? У нас на літній кухні газовий балон, та йди ти під три чорти і навіть далі зі своїм газовим балоном і малиновим варенням!.. І коли вони вже не були разом, але бачились, життя зводило їх весь час, світ тісний, а останній рік вони працювали разом в одній установі. Вона періодично запитувала: чи знайшлася охоча варити малинове варення на літній кухні?» [9, с.68-69].

Пізніше Мар'яна Хрипович зав'язала роман з керівником фундації GIFTED CHILD INTERNATIONAL Джері Бістом, однак дала йому зрозуміти, що в них, так би мовити, вільні стосунки, і хай він не чекає спільного традиційного сімейного життя в майбутньому. Бісту стало сумно, адже 40-річний американець мав би вже одружитися і створити власну сім'ю, проте головна героїня своєю красою, темпераментом і не в останню чергу професійними здібностями зачарувала в такій мірі, що Біст задовольнився тими «порціями кохання», які були для нього відміряні Мар'яною.

2.2. Сюжетно-композиційний аналіз романів

За сюжетом і структурою романи «Зрада» та «Імітація» близькі до жіночого детективу, яких дедалі більше з'являється в українській літературі. Детективна проза авторки вже розглядалася дослідниками і ця тенденція продовжується з погляду на жанрово-композиційні ознаки, стилістичні особливості та феміністичні спрямованості тощо. Названі твори Є. Кононенко можна розглядати як приклад художнього детективу з акцентом на витвори мистецтва та пов'язані з ними злочини, а також як приклад жанрової інваріантності, а саме сукупність рис, що зберігаються незмінними за будь-яких його змін. Романи Кононенко характеризуються унікальним творчим стилем авторки та психологічною прозою, але при цьому відповідають жанровій матриці, що дозволяє класифікувати детективну прозу авторки як «жіночу» і не тільки тому, що Кононенко жінка, а тому, що її проза різножанрова й полістилісна. Вона по – новому надає універсальності культурно – філософському та мистецькому досвіду [1].

Психологічний роман «Зрада Made in Ukraine»

Зав'язка

В убогій обшарпаній лікарні помирає Вероніка Раєвська (Стебелько) тоді, коли...

«Час зради й брехні. Час, коли «швидка» допомога приїждить — або не приїждить — до невиліковно хворих. В таку пору батькові друзі приходили ховати крадене, бо знали, що саме тоді приходять з обшуками тільки до політичних. В таку пору в лікарні помер Вітька, її перша любов, і загинула подруга Марина. І Вероніка відчує, що надворі саме ця година, і почнеться страшне...»[8, с.4-5]

Вероніка, молода 34-річна мама, дружина Дмитра Стебелька, після шістнадцятирічного шлюбу залишає чоловіка, який не хотів підтримати її творчі здібності й не розумів бажання жінки самореалізовуватися, адже вважав, що дав їй усе, про що вона може мріяти, а тому її місце вдома, біля доньки й на кухні. Невідомі події призводять до смерті Вероніки.

Розвиток дії

Розслідуванням вбивства займаються Дмитро Стебелько, його донька Вікторія Стебелько, Лариса Лавриненко (дружина Володимира, брата Дмитра) та Євгеній (Женя) Мурченко. Згідно з лікарняною довідкою, причиною смерті став набряк гортані, викликаний алергічною реакцією, у що родина не повірила і вирішила з'ясувати справжню причину смерті. Висувається багато версій загибелі жінки:

- коханка Дмитра, Катерина Рачко переконана, що Вероніку вбили родичі, сім'я батька генерала Раєвського, за те, що вона отримала спадок від батька і купила гарну трикімнатну квартиру в центрі Києва, за що її і вбили;
- донька Вікторія Раєвська у всьому звинувачує покійну бабусю, матір Дмитра Стебелька, ніби вона здійснила прокляття, адже одну невістку, Марину, вже поховала, бо та була невірна її сину, а тепер настала черга Вероніки;
- Дмитро Стебелько впевнений, що з Веронікою розправився «нижній світ» – персонал батька Вероніки. На його думку, підтвердженням цього є особистість баби Зосі, яка працювала санітаркою в лікарні, де померла його дружина, і це та сама особа, яка колись працювала у генерала Раєвського в той час, коли Дмитро прийшов забрати документи Вероніки у будинок батька дружини. *«Він був правий, сто разів правий, коли оберігав Вероніку від тої босоти!»*[8, с.149] ;
- Євгеній Мурченко також шукає причину смерті коханої, тому приєднується до пошуків.

Ознаки жіночого детективу наявні суміщенням любовного, авантюрного і психологічного ліній. Як підкреслює Т. Бовсунівська, «детектив стає жіночим через переживання в оповіді сентиментальної частини, а також перенасиченість зайвою інформацією, різного характеру, докладними описами, які дуже часто виконують ключову роль у розслідуванні справи.» [2, с.324]

Всі три лінії: любовна, авантюрна, психологічна – супроводжуються чималими описами та подіями, дрібними подробицями, через значний обсяг яких тільки всередині твору починає вимальовуватись власне його детективний зміст.

Однак, якщо заглибитися в кожен рядок, то можна виявити, що зображення життя – це щось більше, ніж просто позбавлена новизни справа. Звичайні будні, що пронизують майже всі сучасні твори в аналізованих жанрах, здаються одним із персонажів, наділених власною філософією та життєвою позицією. Вона наштовхує героїв на відповідні міркування, викликаючи в них певні спогади, що можуть бути пов'язані зі справою смерті героїні. Такі відхилення від основної сюжетної лінії загострюють інтерес книголюба до читання та аналізу твору.

- Перша сюжетна лінія – розповідь про знайомство Дмитра Стебелька та його загиблої дружини Вероніки. Спочатку Дмитро пожалів побиту Вероніку і привів її до себе в гуртожиток, щоб піклуватися про неї, але згодом ця турбота переросла в кохання, і він одружився з нею.
- Наступна – стосунки Вероніки із Жеником Мурченком. Після того, як чоловік вдарив Вероніку за зраду, якої насправді як такої і не було, та вона залишила чоловіка, спокійне життя і «бетонку», що часто згадується Дмитром, як сенс його життя, причину, через яку він покинув наукову сферу. Женья Мурченко був повною протилежністю Дмитра. Він у свої 27 років все ще жив з матір'ю, був талановитим драматургом, віддався цій справі і в процесі роботи зустрівся з Веронікою, і вони покохали одне одного. Сталося це легко, тому що вони поділяли погляди на творчість, чого Вероніці не вистачало у подружньому житті. Женик писав і декламував вірші, але, що найважливіше, вони разом створили п'єсу «Дорога Зради».
- Третя описує відносини Дмитра Стебелька із Катериною Рачко. Дмитро зраджував Вероніку з Катериною упродовж усього їхнього шлюбного життя, але він це не вважав зрадою, оскільки був переконаний, що йому дозволено такі вчинки через те, що він важко працює для блага своєї сім'ї.

Євгенія Кононеко переплітає сюжетні лінії, вертається у минуле для з'ясування причин і мотивів, зображує події життя цілих сімей: Раєвських, Стебельків, Мурченко, відтворюючи всі моменти і тонкощі сімейних стосунків.

Щоб розкрити справу, герої роблять неодноразові спроби використати всі наявні у них зачіпки, щоб дізнатися правду про смерть Вероніки. Так Дмитро Стебелько неодноразово розмовляє з лікарем дружини, психологом Наталею Никонівною, яка колись допомагала загоїти «внутрішні рани» Вероніки, а тепер на основі своїх професійних умінь сприяє Дмитрові зрозуміти себе та свої проблеми. Катерина Рачко, коханка Дмитра, ділиться власними міркуваннями про те, що могло статися. Вона переконує Дмитра, щоб він оберігав доньку Вікторію, щоб з нею не сталося нічого подібного. Катерина розказала свою історію про брата, який хотів заволодіти її квартирою поки вона була у відрядженні. *«Так, за житло в Києві люди кладуть життя. Якщо навіть і нікого не вбивають, і нікого не зраджують за це. Але в зраді або в убивстві має бути якийсь сенс»*. [8, с. 237].

Женик також не міг заспокоїтися через жажливі події, плюс поява Адріана Борича, який розповів йому про минулі події, пов'язані з його матір'ю і 600 нових купюр,

які він випадково знайшов у шафі матері – всі ці обставини спонукали його шукати свого батька Захара Івановича. З одного боку, вони об'єктивно пов'язані зі смертю Вероніки, а з іншого – не є її головною причиною. Так реалізується авантюрна лінія роману.

Психологічна лінія посідає центральне місце через те, що Є. Кононенко трактує жанр аналізованого твору як психологічний детектив. Авторка виступає психологом твору, проникаючи в духовний світ героїв, зображає їхні переживання та страждання. Численні монологи Дмитра Стебелька розкривають його важкий стан після смерті дружини. «Ніколи не міг подумати, що так болітиме за людиною, яку ще донедавна ненавидів усім своїм серцем...»[8, с.145].

Страждання Женики також визначають психологізм роману: *«Просинаюсь уночі і бачу поряд її світле волосся, відчуваю на собі теплий погляд... і стає так моторошно, так приємно»* [8, с.105].

Правда про вбивство розкривається через ряд збігів:

- Женик випадково знаходить стару бабу Зося в будинку свого батька;
- баба Зося розповідає, що вона бачила жінку в білому з ін'єкцією у руках, яка заходить до палати Вероніки, дає опис зовнішності. Дивлячись на фотографію, Зося підтверджує особу матері Женики;
- Женик дізнається правду, що в ніч смерті Вероніки його мати не була на чергуванні, тож у нього таким чином виникає підозра.
- Лариса Лавриненко дає Женику розшифровку телефонних розмов Тетяни Маякіної з домашнього телефону за січень.

Кульмінація

Євгеній Мурченко з доказами про причетність до вбивства Вероніки Раєвської власної матері, Тетяни Маякіної, вирушає додому на допит. Мати не визнавала своєї провини, вона все списала на долю. *«Але вбивала не я! Не я! То доля! Я вирішила покластися на долю! Це був деоксидомін, «гуманітарний» заспокійливий засіб, у деяких він викликає набряк гортані, але в багатьох – ні. Але доля вирішила за мене! Це сталося само собою! Навіть злочинцям прощають, якщо в них не було наперед обдуманого плану! А я мати!»* [8, с.422].

Безпосередньо п'єса Вероніки Раєвської є дуже важливим елементом у сюжетно-композиційній структурі роману, оскільки її зміст розкриває осмислення зради як такої. Перед смертю Вероніка просила переписати фінал п'єси, де підступна мати залишила для сина анонімну записку, в якій брехливо звинувачувала його дружину в зраді. Напевно, вона відчувала напружені стосунки з Тетяною Маякіною, яка вважала, що син

зраджує їхнім стосункам, будучи у відносинах з Веронікою. Герої вистави демонстрували власні погляди та інтерпретації на те, чим же є зрада у сучасному суспільстві. Впродовж твору вони «переносяться» на самих персонажів роману, кожен із яких висловлює власну думку з цього приводу. Проте Є. Кононенко дає читачеві цілковиту свободу в тому, якої думки дотримуватися та на боці котрого героя бути.

В одному зі своїх інтерв'ю письменниця наголошувала, що люди повинні пережити прочитане, відчувати все те, що відчував головний герой, і зробити власні висновки, незалежні ні від кого іншого. Саме цим принципом керується письменниця у своїй творчості. Істинною ж причиною смерті Вероніки Стебелько – Раєвської стає зрада сином материнських почуттів. Мати Женика не може змиритися з тим, що в його житті з'явилася інша кохана жінка, з якою він проводить увесь свій вільний час, присвячує їй вірші та пише п'єси. Тому вона вирішує проникнути в лікарню і ввести хворій ін'єкцію, яка призводить до набряку гортані.

Розв'язка

Дмитро вирішує подати в суд на Тетяну Маяківну, Вікторія під час розслідування підсвідомо вибачила батькові за скоєний ним злочин відносно матері. Вони сідають у машину і їдуть по Києву. Вона зізнається батькові, що причетна до смерті дідуся: *«А я, можна сказати, навмисне одного дня залишила її незамкненою. Дід погано орієнтувався в новому домі...»* [8, с.445]. Дмитро, реагуючи на сказані слова, відповів, що він не засуджує доньку за це, Бог їй суддя.

Психологічний роман «Імітація»

Зав'язка

Олександр Риженко подумав про Мар'яну Хрипович, і йому стало моторошно в той момент, коли саме під колесами товарного поїзда загинула знаменита феміністка, відома своїм талантом знаходити таланти. У Саперній «вона народилася під потягом»[9, с.9] і загинула на станції Комбінатне в Новожахівському районі сімнадцятого листопада під потягом. Хто ж така Мар'яна Хрипович? Не є людини серед київських елітаріїв, хто б не чув про неї. Мистецтвознавиця, яка уміло відшукує обдарованих малярськими дарами дітей. Кожного дня відвідувала по 5 – 6 заходів, кидаючи презирливі погляди на багатіїв, які стояли в черзі, щоб побесідувати з нею.

Розвиток дії

Дізнавшись про смерть Мар'яни Хрипович, троє її друзів – Олександр Чеканчук, Олександр Риженко і Лариса Лавриненко – створюють групу пошуку істини, щоб

з'ясувати причину смерті Мар'яни. Вони були давніми знайомими, Олександри навіть були колишніми коханими, і ніхто не повірив у нещасний випадок смерті Хрипович.

Головна героїня спеціалізувалася на пошуках талантів сходу України, де знаходила дітей з художніми здібностями, сприяла вдосконаленню навичок, закупувала необхідні матеріали, подавала документи на здобуття грантів в організацію, де вона працювала. Були діти, які навіть поїхали в Європу і там демонстрували свою творчість. Більшість з них були дітьми з нижчих соціальних верств населення, де батьки не приділяли особливої уваги талантам своїх дітей, або хворими дітьми, яких використовували як джерело доходу.

Спочатку Олександр Чеканчук, як колега померлої, їде в Комбінатне, щоб привести тіло колишньої коханої. Роздивляючись її, зловив себе на думці, де поділися ті сережки, які він подарував їй, адже вона постійно їх носила. Приїжджає син Мар'яни з Лондона і під час ретельних пошуків документів, необхідних для майбутнього процесу успадкування, знаходить любовного листа. До того ж на автовідповідачеві прослуховує повідомлення: «Чого ти не прийшла, люба, я так на тебе чекав?!» На додачу до цього, вони дізнаються, що Мар'яна взяла гроші з внутрішньої каси організації, але коли її знайшли, документи і гроші були при ній. Риженко хотів відшукати перстень зі справжнім діамантом, який колись украв від баби Талі і подарував Мар'яні. Під час пошуків істини герої розкривають все більше й більше цікавих фактів про особисте життя Мар'яни, в тому числі й дізнаються про її почуття до бідного вчителя музики з Дружбонародівки, з яким вона познайомилася випадково на дорозі, коли той грав, щоб заробити якісь гроші на квиток додому та закохався в неї до нестями: *«Ти не раз говорила, що культ кохання – то наслідок нещасного, неблагополучного життя. Можливо, так воно і є. Тому я не шкодую про жодне зі своїх нещасть, про жодну зі своїх невдач, якщо саме вони подарували мені те, що я відчуваю до тебе. Хай буде горе, хай будуть злидні й нетоплений дім, якщо, тільки пізнавши це, людині дано пізнати любов! Я, сорокашестирічний невдаха, освічуюся в коханні прекрасній жінці, і вона не каже мені: закрий рота. Заради цього варто було прийти в цей світ...»* [9, с.216-217]. На жаль, після смерті Мар'яни помирає і вчитель – ще одна таємнича смерть.

Чеканчук і Лавриненко поїхали до Любочки Козової, однієї надзвичайно талановитої підопічної Мар'яни. Вони купили 8 картин, з яких чотири вкрали на тому місці, де загинула їхня колега, і де перед тим вони поклали вінок, який згодом було потоптано. Одну з вкрадених картин Любочки було осквернено і вивішено в саду хворої дитини. Історія була настільки заплутаною, в ній було стільки випадкових потоків інформації, що на якийсь час шукачі істини не могли «прийти в себе» від побаченого і пережитого.

Кульмінація

Олександр Риженко і Лариса Лавриненко їдуть роздавати різдвяні подарунки дітям, яких підтримує фундація. Зупиняються на автостанції переночувати в Марії Підмогильної і у розмові з хазяйкою орендованої кімнати випадково з'ясовують причину смерті Мар'яни Хрипович. Знаходять перстень і сережки на хворій дочці Марії. Юра, син Марії, спеціально поклав щура у мистецьку школу, щоб Мар'яна переночувала у них. В нього була така ж хвора сестра, як Козова. Юра, побачивши картини Любочки, вирішив, що і він з сестрою намалюють такі, і до них так само приїздитимуть люди з фундації і платитимуть за незвичайний талант. Але Мар'яна відразу розпізнала фальшивку і сказала, що «...її тільки прибити на дверях нужника...» [9, с.458]. Мар'яна спішила на потяг, а Юра був збентежений, що його план не спрацював і всьому настане кінець, тому він у розпачі штовхнув її під поїзд.

Розв'язка

Олександр Риженко написав листа для Юри, в якому просить дати спокій Любі Козовій, натомість обіцяє не заявляти на нього в міліцію за його злочин. Риженко відчував докори сумління, тому зізнається матері в крадіжці перстня зі смарагдом тьоті Талі, однак мати відкриває йому правду, що ніякий то не смарагд – проста підробка.

2.3. Проблемно-тематичний аналіз

Темою роману «Зрада» є психологічне дослідження зради, яка проявляється в різних формах у житті людини - фізичній, емоційній та духовній.

Ідея роману: віра в себе і свої можливості творити власну долю самостійно, злам стереотипів про роль жінки у суспільстві.

Символіка назви

Назва роману «Зрада» вже сама по собі підводить читача до актуальної та гострої теми, на якій розгортається сюжет. Кононенко має талант давати чіткі, але гострі назви, які привертають увагу публіки. З одного боку, це може бути зроблено для того, щоб зацікавити читача, а з іншого – стає зрозуміло, що в цьому творі є щось більше, ніж перша інтерпретація, яка спадає на думку.

Проблематика роману

У психологічному романі «Зрада» Євгенія Кононенко порушує низку питань. Через образ головної героїні роману, Вероніки Стебелько, читач знайомиться з архетипом зрадженої жінки, яка в результаті переживає приниження, пригніченість,

втрату віри в себе, страх перед подоланням традиційних очікувань оточення та складнощі зміни соціального статусу. Кононенко піднімає питання нездатності матерів «відпустити» своїх синів. Вона також обговорює наслідки патріархату щодо ролі жінок на зламі тисячоліть і несприйняття їх як рівних по відношенню до чоловіків. Образ Дмитра Стебелька уособлює ознаки зрадженого чоловіка з відчуттям агресивності, деградації, руйнації особистості. Види зрад, які вже згадувалися в цій роботі, аналізуватимуться більш детально.

Зрада – це вчинок або поведінка, яка порушує довіру і викликає розчарування та психологічне відчуження. Зрада може набувати різних форм, включаючи фізичну невірність, емоційну зраду, порушення довіри та розголошення конфіденційної інформації. Вона може відбуватися в особистих стосунках (зрада друга, зрада чоловіка, зрада дружини) або в інших соціальних контекстах. Важливо пам'ятати, що сприйняття зради відрізняється від людини до людини, а наслідки залежать від ситуації та індивідуальних особливостей. Кожна ситуація зради є унікальною і може потребувати підтримки, самоаналізу та довгого шляху до відновлення довіри та емоційного добробуту[32].

«Зрада – це недотримання сакруму, чинного в певному соціумі.» З погляду свого походження, Вероніка вчинила зраду [8, с.234]. Головна героїня роману, Вероніка Раєвська, гине від рук лікарки Тетяни Маякіної. Вона вважає Вероніку ворогом, яка заволоділа серцем її єдиного сина Євгена і, побоюючись втратити його, вирішує усунути свою супротивницю, позбавивши її життя.

Мати відчуває, що втрачає сина

Тетяна Маякіна вийшла заміж за Захара Івановича, відомого лікаря з медичної родини. До заміжжя вона мала стосунки з іншим чоловіком і після народження сина відновила стосунки з Адріаном Боричем. Свекруха Тетяни була неординарною жінкою, попри те, що сама мало займалася хатньою роботою, вимагала, щоб це робила невістка. Їхні погляди не збігалися, і чоловік схилявся до матері. Одного разу, коли свекруха побачила чужого чоловіка в ліжку спальні сина, поки той був на нічному чергуванні, вона обурилася, взяла узвар із сухофруктами і вилила його невістці на голову, вигнавши її з дому. Чоловік, не розібравшись у причинах, які призвели до такого вчинку з боку дружини, погодився на такий кінець подружнього життя та відмовився ділити опіку над дитиною. Минули роки, Тетяна Маякіна стала такою ж матір'ю, як її колишня свекруха. Син виріс без батька, став драматургом і у свої 27 років жив на зароблені важкою працею гроші мами. Вона відчула себе зрадженою з того моменту, як син відвернувся від неї і

почав проводити більше часу з іншою жінкою. Як міг її син, якому вона присвятила своє життя, відвернутися від неї? Вона відчувала, що втрачає контроль над ним. Вона намагалася переконати Євгена, що він нічого не може дати жінці з такою майже дорослою дитиною, як Вікторія, але син наполягав на тому, що вони мають однакові уявлення про творчість і що саме це їх об'єднує. Режисерка аматорського театру пішла від чоловіка і залишила забезпечене життя тільки тому, що він і вона по-різному бачили сенс життя. Євген став тим, ким він є сьогодні, завдяки стосункам з Веронікою. І насправді між ними був дивовижний зв'язок. Вероніка навіть розповідала Євгену про своє перше кохання, а коли вона померла, ніхто не міг уявити, чому її поховали поруч з якимось хлопцем на ім'я Віктор Манулін. Тільки Євген Мурченко єдиний, хто знав всі її таємниці. Закохана пара разом ходила на могилу Віті щоосені. Він навіть написав з цього приводу вірш.

У виборі злочинця психологічного роману «Зрада» письменниця використовує соціальні переконання читачів, які звикли трактувати материнську любов виключно позитивно і надавати їй священного значення. У цьому романі материнська любов є мотивом для вбивства і його патологічним проявом. До цієї теми Євгенія Кононенко звертається в багатьох своїх творах, але найбільш повно вона розкрита в романі «Зрада».

Чоловік зраджує дружину, однак не визнає свою провину

Дмитро Стебелько, живучи у шлюбі з Веронікою, неодноразово розважався з робітницями з бригади по євроремонтах: *« грубе життя будівельника диктувало свої грубі безжальні закони – і те, яким він був з ними, було земля і небо в порівнянні з тим, яким він був з Веронікою»*[8, с.76-77]. Всю свою лють на бездарне життя ділив з Катериною Рачко, а ніжність залишав для дружини. Дмитро вважав, що він робить усе правильно, він чоловік, і йому можна зраджувати, а коли Вероніка постала перед ним зі словами «Я тебе зрадила», Дмитро, не з'ясовуючи ситуації, просто взяв і вдарив її кулаком у вилицю, ще раз підтверджуючи те, що дозволено і прийнято для чоловіків – заборонено для жінок.

Зрада собі та своїм принципам

До знайомства з майбутньою дружиною Дмитро Стебелько навчався в університеті і хотів стати науковцем. Але доля все змінила. Він влаштувався на роботу в будівельну галузь і почав відкладати гроші на будівництво нерухомості, щоб його сім'я могла жити в комфорті. Пролетіли роки, проте Дмитро не прийняв цей вибір і своїм почуттям втрати не поділився. Він звинувачував у всьому доньку та дружину: *«Та й будівельником став заради вас із мамою, якби не ви, слабкі й безпорадні, на біса б йому*

було те будівництво?» [8, с.35]. Зрозумів, що він був неправий тільки після смерті дружини внаслідок співбесід з психологом – Наталією Никонівною. Він недооцінив можливості дружини. Якби підтримав її, все могло б бути інакше. Дмитро говорив це кілька разів, але не намагався розпізнати ознаки художнього таланту Вероніки: «знала напам'ять чимало віршів. І зі шкільної програми, і те, що не проходять у школі. Знала «Титарівну» Шевченка» [8, с.207].

Отже, письменниця підкреслює, що історія Дмитра ґрунтується на його світогляді і що його ідеали руйнуються, коли він усвідомлює свої помилки.

Вероніка Раєвська також намагалася зрадити свою ідентичність. Вона жила звичайним життям домогосподарки, але відчувала, що їй чогось не вистачає. Героїня мала чоловіка з непоганим доходом, доньку, власну квартиру, працювала по три- чотири години на день, але в її житті не було творчості на належному рівні. Вона не могла розділити цю пристрасть зі своїм чоловіком. Лише коли Вероніка знайшла себе, своє місце у світі, вона повністю присвятила себе мистецтву. Її талант був визнаний. Вероніку запросили виступати в США, де нею захоплювалися як аматори, так і професіонали. Під час роботи в театрі Вероніка познайомилася з Євгенієм Мурченком і знайшла свою другу половинку. Зеник був молодший за Вероніку на сім років, але це не стало на заваді їхнім стосункам. Вони розуміли одне одного як творчі люди.

Розгадуючи таємницю смерті Вероніки Раєвської, Лариса Лавриненко приділяє більше уваги причинам злочину і його психологічним мотивам, більше уваги надаючи питанням «чому», ніж «хто». Кононенко аналізує історію, розкриває мотиви вчинків персонажів, описує банальні повсякденні події, розгортаючи сторінки свого роману, залишаючи читачеві можливість приймати рішення: чи буде засуджувати персонажа, чи зрозуміє його і залишить суд на долю...

Тема роману «Імітація» – екзистенційні проблеми буття людини.

Ідея роману: Немає в світі нічого кращого за справжнє і нічого гіршого за підробку.

В «Імітації» можна виділити такі проблемні рівні:

- таланту та його імітації,
- порівняння міста та провінції,
- стосунки чоловіка й жінки,
- пошуку істини, розкриття і розуміння причин, які призвели до скоєння вбивства.

Символіка назви «Імітація» висвітлює характерний художній світ, на якому побудовано фабулу, адже «Імітація це не просто підробка чи фальшивка. Це коли сірість «косить під яскравий талант»[35].

У статті «Переможені й переможці» Є. Кононенко поділяє людей на 3 категорії залежно від їхнього стосунку до столиці та провінції.

1. Кому пощастило народитися в столиці, той може тішитися: життя саме вирішило за нього цілу низку матеріальних і духовних проблем; той не мусить досить великий відрізок часу потратити на входження в культурні столичні кола. Такими в романі «Імітація» постають Мар'яна, Лариса, обидва Олександрі та Джері Біст.
2. А ті, хто мали нещастя народитися в провінції, мусять найкращі роки життя витратити на завоювання столиці, що їм не завжди вдається. Тож інколи мусять використовувати і досить нетрадиційні методи як, наприклад, зробила дівчина Гірничого, якій «поталанило» випадково, або ж Анатолій Сумцов, який певний проміжок часу провів у столиці, працюючи в оркестрі, але згодом повернувся в село, і почалося в нього деградування особистості.
3. Третя категорія людей – це цілковито нещасні люди, які не мають можливості переїхати жити до столиці, і при цьому втрачають всі шанси на щасливе та забезпечене життя. Кононенко символічно дає назву місту Новожахів. Знаменита людина міста, талановита художниця Любочка Козова, оригінальність якої оцінила Мар'яна Хрипович. Люди, які живуть у столиці, вважають, що в сільських місцевостях живуть найкращі люди, однак самі б туди не переїхали. У провінції неможливо добитися успіху, але з певністю стверджують, що якщо десь і збереглася духовність і не зіпсутість, так це у чистій душою провінції, а не в «цинічній» столиці. [36].

Протиставлення міста у романі «Імітація» в якійсь мірі ототожнюється як боротьба між злом і добром. Звичайно, письменниця, як корінна жителька столиці, перевагу надає життю у місті. Дехто навіть критикував її за те, що життя в провінції зображує з «сірої» сторони, але факт є фактом: умови комфортного життя більше дані у столиці. Хоча протиставленням цього є життя Дмитра Стебелька у романі «Зрада», де, живучи у столиці, герой не зміг насолодитися перспективами міста. Таким чином, найімовірніше, правда полягає в тому, що Євгенія Кононенко в черговий раз подає історії, а судити лишається читачеві.

Порушується питання імітації та підробки. Мар'яна Хрипович ненавиділа фальшивку ні в чому. Неодноразово згадувалося, що вона знаходила тільки справжні й неперевершені шедеври. І де тільки вона їх не шукала. *«найкоштовнішою прикрасою*

людини вона завжди вважала талант, той особливий вогник, що спонукає людину створювати те, чого раніше в світі не було. Не всім дається той коштовний дар. І тому він є особливим, потребує захисту й уваги. Талант є надбанням нації...»[9, с.120- 121]

Люба Козова, дівчина з інвалідністю, яку батьки вивезли на базар жебракувати, почала малювати те, що бачила. Вчителька мистецької школи почала приносити для неї необхідні матеріали, і так з'ясувалося, що дівчинка має талант до малювання. Мар'яна Хрипович об'їздила занедбані мистецькі школи і знаходила обдарованих дітей.

З Анатолієм Сумцовим вона познайомилася на вулиці, коли той грав на музичному інструменті, іншими словами, просив милостиню, щоб заробити гроші на проїзний квиток. Він грав так, що перехожі вражено зупинялися: *«Бо то була музика, що дає сили гідно померти, як немає сил гідно жити»*. [9, с.163]. Відчувалися всі злети і падіння 46-річного чоловіка, який після невдалого шлюбу залишився вірним тільки музиці.

У житті Мар'яни Хрипович, як і в житті Євгенії Кононенко, мистецтво завжди було на першому місці. У неї було прагнення до оригінальності. Мар'яна інтерпретувала тему кохання через призму мистецтва. Коли вона познайомилася з Анатолієм Сумцовим, її увагу привернула його музика. Скільки емоцій було вкладено в цей виступ? Цей чоловік був так само відданий музиці, як і вона своїй місії та своєму ставленню до мистецтва. Мар'яна Хрипович багато разів відвідувала його і бачила всю бідність, з якою колись стикалася, поки не побудувала кар'єру і не знайшла сенс власного існування. У неї були вільні стосунки з багатієм Джері Бістом, але їй потрібні були не гроші, а людина, яка так само поділяє її пристрасть до мистецтва, а точніше, до оригінальності.

«Ти питаєш, що я в тобі знайшла? Мені подобається, що в тебе, незважаючи на твоє бездарне життя, збереглися слух і смак. Ти не відбувся, так, але ти разом з тим нічого з себе не корчиш, нічого не імітуєш, і це також досить рідкісний дар...» [9, с.225]. Напевно, за ці якості вона і полюбила Сумцова.

У романі «Імітація» переплітаються спогади минулого, які кладуть печатку на теперішнє, розкриття реальності світу сільської місцевості в порівнянні з можливостями міста, роздуми про людське існування, коли в сім'ї є хвора дитина. Такий спосіб відображення дійсності розкриває психологізм прози Євгенії Кононенко.

Гра письменниці із класичними канонами жанру віддзеркалюється і на суті розв'язання сюжетів творів: головна таємниця розкрита. Однак Кононенко не ділить героїв на добрих і поганих, а вводить несподівані подробиці. Так, у романі «Зрада» увага

зосереджена на розкритті таємниці вбивства Вероніки Раєвської, однак письменниця подає епізод смерті старшого Стебелька, Марини Стебелько і випадкової смерті «генерала» Раєвського. Вона зображує події як звичайний нещасний випадок. І тільки наприкінці роману роз'яснює, що загибель останнього виявилася вбивством. Внучка Вікторія стала виконавицею цього, хоч і «випадково». Письменниця залишає проблему злочину і покарання на розсуд читача, вона лише подає факти. Водночас Є. Кононенко руйнує усталену для класичного детективу погляду моральної вищості родини жертви. Героїня позбавлена права засуджувати вбивцю матері, а тим більше звинувачувати у будь-якому вчинку батька.

2.4. Характеристика образів

Портретні характеристики персонажів зовсім відсутні, або короткі, або стримані. Найчастіше в характеристиці письменниця звертає увагу на певну деталь, якісь однієї рисі (в чому продовжує традицію А. Конан-Дойла та А. Крісті).

Вероніка Раєвська – струнка, молода жінка з руським волоссям. Вийшла заміж у ранньому віці і довгий час намагалася бути покірною чоловікові. Вона любила чоловіка чи просто була вдячна йому за те, що він прихистив її? Подібні питання Євгенія Кононенко залишає на розсуд читача. Але, якщо проаналізувати її слова на адресу Женика Мурченка, відповідь стає очевидною.

«Та любов, од якої тьмариться світ, од якої не знаєш, на якому ти світі – на цьому чи на тому. Просто дивитися на волосся кольору стиглої пшениці, на правильний профіль, на трохи іронічні губи, і більше нічого не треба! Тут усі злеті, всі екстази! І стримувати себе, щоб не кинутись на шию, не вкрити коханою головою шаленими цілунками, не пестити те волосся неймовірного кольору, не вдихати до запаморочення його божественний запах – всемогутній Боже, пожалій грішну жінку! Але чи є гріхом ця любов, коли відчуваєш: це – життя, життя, а поза тим немає слів. Точніше, є безліч слів – простих, буденних: я буду пізно, але все гаразд! І просте «до побачення!» вимовляється з особливими інтонаціями, з особливим жестом, за які можна віддати все: і земні блага, і те, що не виміряти земними мірами. А твоя усмішка, від якої в усьому світі стає світліше! І той неймовірний пекельний біль, коли думаєш: так він посміхається не тільки мені...»[8, с.41-42]. Вероніка «по вуха» була закохана у цього філософа, який був протилежністю її маскулітному чоловікові Дмитру Стебельку.

Дмитро Стебелько – мужній і красивий чоловік, хоча за рік самотності постарів на літ десять, появилися «мішки» під очима. Але його характер анітрохи не змінився. Він такий же впертий і переконаний у своїх принципах та ідеалах. Це ідеальний приклад

посттоталітарного чоловіка, який вважає, що хатньою роботою та доглядом за дітьми має займатися дружина, а головне – не визнає її як рівну собі. Дмитро неодноразово зізнавався, що не хоче мати жінку, яка заробляє більше за нього. Він не хотів ламати звичні стереотипи і рухатися до змін. Дмитро працював, щоб отримати «бетонку» і забезпечити спокійне життя дружині та доньці, але ніколи не відчував справжнього щастя. Він був внутрішньо незадоволений своїм життям, але лише заспокоював себе тим, що це його доля. Під час розмови з психоаналітиком цей засмучений чоловік починав відкривати для себе істину. Він переконував себе, що Вероніка не зможе жити без його захисту. Слухаючи історії про те, яким життям жила та дівчина, яку він вирвав з рук босоти, не вірив власним вухам. Мабуть, тоді він зрозумів, наскільки недооцінював талант дружини і всілякими способами хотів приборкати в ній «спрагу» до творчості та розкриття здібностей.

Катерина Рачко – самостійна жінка, яка в минулому була художником-реставратором, а тепер працює маляркою в єврореонтах разом із Дмитром Стебелько. Вона була його коханкою, «грим баба» але їхні відносини були незвичайні [8, с.77]. Катерині подобалися такі відносини, хоч вона неодноразово говорила Дмитру, що він невірний своїй дружині. Однак Дмитро був певен, що ці авантюри йому, безумовно, дозволені, тому що він знімає напругу після важкого робочого дня. Проте, коли Вероніка пішла від нього, Катерина Рачко повністю підтримала вчинки дружини, навіть докоряла Дмитру за те, що він ударив дружину. Вона допомагала у пошуках і роз'ясненні ситуації щодо раптової смерті Вероніки Стебелько.

Вікторія Стебелько була дочкою Дмитра, молодого феміністкою, розумною студенткою престижного університету. Вікторія була дуже хитрою. Вона переконала свою матір у тому, як обвести кругом пальця дідуся, щоб продати його будинок і натомість купити квартиру в центрі Києва. До матері вона ставилася з толерантністю. Часом, коли Вероніка приходила додому пізно, Вікторія не стала запитувати, де вона була і з ким. Вона вірила, що якщо цей козир триматиме при собі, то мати так само з розумінням буде ставитися до неї в подібних ситуаціях у майбутньому.

Немає портрету Лариси Лавриненко, іноді в тексті з'являється зауваження, що вона має темне волосся, зате про Мар'яну Хрипович в романі «Імітація» сказано, що це красуня з довгим рудим волоссям. Щодо її характеру: вона самостійна, рішуча, бойова, розпочате завжди доводить до кінця. Іде проти традиційних звичаїв і порушує всі закони соціокультурних очікувань. Вона відмовляється від імітації і шукає свою власну ідентичність: *«...– не всім дано творити, проте всім дано причащатися до висот,*

сприймаючи плоди натхненної праці обдарованих людей. Цю здатність має кожен, хто прийшов у цей світ, але в багатьох дар розуміти плоди чужого обдарування недорозвинений, приспаний недолугим життям, притлумлений суєтою суєт. Але, коли людина здатна споживати продукти мистецтва, вона стає співучасником творчого процесу.» [9, с.122-123]. Мар'яна Хрипович вважала своїм обов'язком вчити людей шанувати творчість, і це в неї виходило, безумовно, найкраще.

Обидві героїні романів «Зрада» та «Імітація» жінки з рудим волоссям. Євгенія Кононенко уміло підбрала якості, оскільки людям, які мають яскраво-руді кучері, притаманний досить імпульсивний характер і підвищена впертість. Крім того, серед таких особистостей часто може спостерігатися така риса, як владність.

Таким чином, люди, яких природа наділила такими нестандартними пасмами, є незвичайними індивідами, що володіють певними рисами та характеристиками, яких немає в інших. Вищезгадані романи служать підтвердженням цих фактів через розкриття індивідуальних особливостей головних героїнь.

Письменниця описує реальність і має на меті спонукати читача до сміливого мислення. Серед пріоритетних питань, порушених у її романах, – криза сучасної сім'ї, зміна ролей у суспільстві, самоствердження жінки та пошук нею гармонії у світі і в собі. У центрі уваги авторки – внутрішнє життя героїнь, їхні стосунки з суспільством та критична ситуація вибору, що визначається свободою і волею протагоністок.

2.5. Мова творів

Найчастіше слова виконують оціночну і експресивну функцію, завдяки якій у семантику слів можуть бути закладені такі емоції, як радість, захоплення, ніжність, незадоволеність, образа. Євгенія Кононенко охоче використовує різноманітні мовні засоби. У романі «Зрада MADE IN UKRAINE» спостерігаються:

- **екзотизми**

*«А баба Зося, сама того не усвідомлюючи, була однією з прикмет цього дивного міста, так само, як потріскані **каріатиди** з відбитими носами і **анфілади** прохідних дворів...»[8, с.121]*

*«А я бувала у Франції і теж можу вам сказати, що й будинок **маркіза Шейверні** значно скромніший».*

- **арго**

*«І тут раптом **екзітус!** Зрада ст.43 І, зрозумівши, що ніхто не допоможе, він усе—таки пішов туди, у той **притон** (місце зосередження злочинних елементів)» [8, с.38]*

*«Тут усі злеті, всі **екстази!**» [8, с.41]*

«Вочевидь, вона заповіла поховати себе тут, і її **богемні** колеги виконали цей заповіт» [8, с.147]

«А в колишньої шкільної подружки Вікторії також був дід з **маргінального** світу, і її батьки примудрилися заволодіти житлом того напівбожесвільного діда, а потім вигідно продати його.» [8, с.311]

- **метафори**

«Так, а в нас же була **валютна білизна**, троянди на наволочках!» [8, с.93]

«Він просить попільничку, а Лариса смакує **буриштинову рідину**.» [8, с.97]

«... навішував кімнати веранди для **елітних собак...**» [8, с.141]

Бетонка, бетонні стіни, бетонна коробка, бетонний будинок ототожнюється з домом і згадується в творі 31 раз.

«Дмитро погодився, щоб Катерина підвезла його до замовника на бульвар Шевченка, і та хвацько витягла з кишені дублянки ключі від своєї **срібної гордості**.» [8, с.241]

«...перераховуючи **зелену готівку**» [9, с.294]

- **алегорія**

«Потяг сповільнює хід, ледь ледь повзе, зітхає, шкварчить і проклинає долю, але все-таки рухається, як баба з торбами на базар» [9, с.274-275]

«Але нині нерозписаний за жорстким графіком час налетів на нього і він не знає, куди подітись від його холодних обіймів» [9, с.367].

- **епітети**

«А потім мимоволі відсахнувся від жахливого обличчя з одним оком і **синьо багрянистою** щокою – він не відразу збагнув, хто це...» [8, с.33]

«Просто дивитися на волосся **кольору стиглої пшениці**, на правильний профіль, на трохи **іронічні губи**, і більше нічого не треба!» [8, с.41]

«Вітер ворушив розкішне **медове волосся** покійної, а люди, які ще вчора засуджували гулящу красуню, плакали, як це можна таку красу закопувати в землю.» [8, с.142]

«А потім стара Лада кольору **березневої ночі** знову виїхала на вулицю Артема і повернула ліворуч, до Львівської площі» [8, с.446]

«У вечірньому повітрі блищали **фіалкові зірочки** морозного снігу»

- **англіцизми**

«Для радянської людини одержати бетонну квартиру на околиці великого міста – це було те саме, що для західного обивателя збудувати будиночок в передмісті зі зручним під'їздом до **хайвею**.» [8, с.57]

«Пішов перебудовувати для нових багатіїв старі помешкання, робив усе, що їм хотілося, і по три **клозети**, і по дві сауни, міняв форми вікон, надбудовував мансарди, навішував кімнати веранди для елітних собак, аби тільки в його **БЕТОНЦІ** був достаток.» [8, с.75]

«Куди тобі пити, малятко, – каже кузенові Вікторія, – ти ж іще **секондарі** **скул** (середня школа (англ.)) не подужав.» [8, с.281]

«Очевидно, рапорт до Центру з проханням звільнити його з цього слов'янського **бедламу**, де люди не вміють ні жити, ні вмирати.» [9, с.126]

«Такий самий **меседж** зберігався в електронній скринці її комп'ютера в офісі Фундації.» [9, с.144]

«Мар'яна мала ключі від величезного Бістового помешкання, куди **бос** запрошував співробітників двічі на рік – на день свого народження» [9, с.254]

«І все було б **о'кей**, але до них прилип цей пихатий Риженко.» [9, с.158]

«Вона не схотіла їхати зі мною на **вікенд**, бо в неї зупинявся він.» [9, с.401]

- **просторічна лексика, вульгаризми**

«Так, звичайно, вона **ганила** не його, а сучасну архітектуру, але в нього щоразу шкреблися кішки на серці, коли дружина з донькою на два голоси затягали пісню, мовляв, не можуть дихати в цих бетонних комірчинах.» [8, с.69]

«Якій мужик потрібен тільки в **койці**, і то зрідка.» [8, с.132]

«Дякую, Віко, твої **канапки** дуже класні, або як треба казати? **кльові**?» [8, с.276]

«Він був правий, сто разів правий, коли оберігав Вероніку від тої **босоти**!»

«Але Лариса вирішила будь-що робити кар'єру у Фундації, адже в неї на руках п'ятнадцятирічний **гицель** (негідник) Ярослав.» [9, с.156]

Кононенко майстерно використовує описові елементи для створення певної атмосфери, яка допомагає читачеві зануритися в світ персонажа. Виразний опис подій, інтер'єру та емоційного стану персонажа сприяє чіткому формуванню ідей і підсилює їхній вплив на читача. Мовні засоби, особливо ретельно підібрані метафори, авторські неологізми і фразеологізми, надають глибину емоціям, пережитим героїнями. Використання Кононенком англіцизмів випередило свій час і свідчить про бажання письменниці увійти в нову культурну сферу, надаючи сучасність і динамізм своїм висловлюванням.

ВИСНОВКИ

Євгенія Кононенко пише романи, в яких порушуються проблеми та виклики минулого у поєднанні з сьогоденням, змушуючи читача задуматися над власними переконаннями. Її романи «Зрада» та «Імітація» глибоко психологічно-філософського характеру, вони виступають каталізаторами змін у свідомості читачів відстоювати свої права. Романи були написані в той період, коли ще в Україні патріархальний спадок Радянського Союзу відчувався, безумовно, домінуючи серед широкої верстви населення. В усіх інстанціях істинним вважалося те, що було створено, написано, сказано чоловіками. Важливо наголосити, що жіночий досвід у повсякденному житті нехтувався або залишався на периферії, головна функція осіб фемінітивної статі полягала у забезпеченні сімейного затишку. Згодом, як Україна здобула незалежність, «кордони» відкрилися, і погляди на життя та культурні цінності у суспільстві зазнали великих перемін. У цей період починає свою «просвітницьку» діяльність Євгенія Кононенко. Вона виступає голосом, який руйнує традиційні уявлення про роль жінок у суспільстві і за допомогою сили письма, втілює ідеї про гендерну рівність. Євгенія Кононенко була однією з перших постатей постмодерністської літератури, яка, кидаючи виклик долі і посттоталітарному суспільству, почала так експресивно, без будь-яких прикрас, писати про стосунки чоловіків і жінок. Її твори стали інструментом у процесі боротьби зі старими звичаями і прийняттям нових моральних цінностей.

У житті Євгенії Кононенко відбулося чимало конфліктів відносно свого місця у суспільстві. Будучи мамою двох дітей і заміжньою за чоловіком, який не зміг стати її другою половинкою, вона пережила багато невдач. Ззовні виглядало, ніби все йде у правильному напрямку, але в душі постійно відчувала нестачу чогось. Займаючись перекладацькою діяльністю, вона зблизька познайомилася з ідеями великих письменників і сама почала йти цим шляхом. У зв'язку з тим, що в суспільстві відчувалася зміна життєвих настанов і можливостей, вона втілила власний досвід і досвід навколишнього середовища у письменство. Так зуміла свої страждання перетворити у мистецтво. Ці неабиякі властивості характеру «пересадила» і героїням своїх відомих романів «Зрада» та «Імітація». Письменниця показує, як висвітлення повсякденних проблем може стати платформою для зміни ставлення до себе.

Представниця постмодернізму відкинула можливість утопічного перетворення життя за допомогою мистецтва, прийняла буття таким, яким воно є. Романи написані

простими словами, без імітації, але сповнені фрагментами реального життєвого процесу, однак потребують логічного мислення.

За цих умов героїні – Вікторія Стебелько та Мар'яна Хрипович починають усвідомлювати й очути голос свого внутрішнього «Я». Постають перед ними низка нових запитань: про місце жінки в світі, про нові відносини жінок в чужому оточенні, про трансформацію соціальних інститутів, про бажання показати свої уміння, інтелектуальні пошуки, форми самоідентифікації.

Головна думка психологічних романів Євгенії Кононенко «Зрада» та «Імітація» полягає у глибокому аналізі людських стосунків, внутрішніх конфліктів і аспектів зради та ідентичності. В обох романах авторка висвітлює, в якій мірі соціальні й культурні чинники формують характер переконань, вибір та стосунки з іншими людьми.

У романі «Зрада» Кононенко головну увагу надає темі зради в різних формах – як фізичної, так і емоційної. Аналізуються роздуми Дмитра Стебелька щодо невірності, а саме: чоловікові дозволено зраджувати, а жінці – ні. Чоловік може заробляти багато грошей, але він не хотів би, щоб дружина мала більші доходи. Він не визнавав дружину рівною собі, адже ж тоді не міг би її принижувати. Однак, крізь призму зради, головна героїня змінює свої міркування відносно свого місця в соціальному середовищі. Розпочинається становлення її самоідентифікації. Покірна Вероніка перетворилася на самостійну, незламну, витривалу жінку, яка не здається, навіть коли ситуація виглядає безнадійною. Завдяки своєму інтелекту вона зважила ситуацію після розчарування у чоловікові, який безпричинно вдарив її, і прийняла рішення змінити життя. Знайшовши своє покликання, стала поважною режисеркою, талант якої був визнаний у широкому колі, навіть поїхала в Америку продемонструвати свої здібності. Роман ставить запитання про моральність і вибір.

В «Імітації» досліджується концепція масок, які люди носять у суспільстві, а також процес пошуку справжньої ідентичності. Тут розглядається, як соціальні очікування і стереотипи можуть спотворити особисті прагнення та почуття героїв. Євгенія Кононенко підкреслює індивідуальність героїні. Мар'яною Хрипович захоплювалися і водночас заздрили їй. На її думку, любов існує тільки у злиднях, а в благополучному житті є тільки імітація любові. Подібні твердження зробили її популярною у засобах масової інформації. Однак не стільки Мар'янині слова викликали осуд людей, скільки те, що вона мала сміливість відкрито сказати про те, що думає, і що суперечить загальноприйнятим упередженням деградуючого суспільства.

Талант написання психологічних романів з елементами детективу, безумовно, не лишає осторонь поціновувачів жіночої прози. Детективні елементи: вбивство, розслідування, причини, факти захоплюють читача, який разом з персонажами залучається до пошуків та аналізування мотивів людських вчинків, причин скоєння чужої смерті. Внутрішні конфлікти розкриваються через переживання персонажів: 12-річний Юрко, який у відчаї кинув Мар'яну Хрипович під колеса потягу, хотів тільки заробити грошей, щоб створити кращі умови життя для своєї невиліковно хворої сестри. Страх, втрата надії, емоційна травма, злидні спонукали дитину забрати життя неординарної героїні роману «Імітація».

Творчість займає центральне місце в житті Євгенії Кононенко. Як письменниця, вона використовує слово як потужний інструмент для дослідження складних стосунків, психологічних конфліктів та соціальних тем. Її діяльність не обмежується написанням творів, а й активною участю в культурному житті країни. Кононенко постійно досліджує теми, пов'язані з ідентичністю, роллю жінок і соціальними факторами, що впливають на життя людей. Мисткиня не тільки пише змістовні історії, а й намагається порушувати важливі питання, спонукаючи читачів до роздумів і дискусій. Творчість посідає важливе місце в обох романах «Зрада» та «Імітація». У першому Вікторія Стебелько мала творчі здібності і постановила п'єсу «Дорога Зради». У другому романі – Мар'яна Хрипович мала «талант добирати таланти» [9, с.120]. Возвеличення мистецтва передається наступними роздумами Мар'яни Хрипович: *«Наше життя сумне й неоправно коротке. Але мистецтво спроможне примирити нас із неминучим зникненням у тій темній безодні, з якої ми на коротку мить прийшли в цей світ. Тільки художник, поет, композитор, актор у хвилини натхнення, створюючи новий світ, на коротку мить підноситься до Творця. – А як же ті, хто не має дивовижного дару творити? – запитувала я в Мар'яни Хрипович. – Невже їхнє життя безнадійно нездале й сіре? – Ні, – відповідала Мар'яна, – не всім дано творити, проте всім дано причащатися до висот, сприймаючи плоди натхненної праці обдарованих людей. Цю здатність має кожен, хто прийшов у цей світ, але в багатьох дар розуміти плоди чужого обдарування недорозвинений, приспаний недолугим життям, притлумлений суєтою суєт. Але, коли людина здатна споживати продукти мистецтва, вона стає співучасником творчого процесу.»* [9, с.122-123].

Отже, твори самої Кононенко сприяють розвитку культурної комунікації, удосконалюють знання з важливих соціальних питань, сприяють загальному прогресу та спонукають до пошуків власної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авксентьева Г. Интертекстуальні аспекти прози Євгенії Кононенко // Збірник наукових праць «Проблеми сучасного літературознавства». Одеса: Астропринт, 2017. С. 97-102
2. Бовсунівська Т. Теорія літературних жанрів: жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 519 с.
3. Богомил Райнов. Три самітники. Львів: Каменярь, 1988. 196 с.
4. Брайко О. Екзистенційні проблеми крізь призму детективного жанру (романи Є.Кононенко) // Слово і час. 2003. № 2. С. 48-57
5. ЕСТЕТИКА: навчальний посібник для педагогів / За ред. Т. І. Андрущенко. Київ: Видавництво "МП Леся", 2014. 613 с.
6. Зборовська Н. Феміністичний триптих Євгенії Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики // Слово і час. 2005. №6. С.57-68
7. Качак Тетяна Богданівна. Художні особливості жіночої прози 80-90-х років XX століття. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Кіровоград, 2006. 20 с.
8. Кононенко Є. Зрада. ZRADA made in Ukraine. електронна книга 446 с.
9. Кононенко Є. Імітація. електронна книга 482 с.
10. Кононенко Є. Кат. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2014. 124 с.
11. Конфлікт поколінь як сутнісна ознака посттоталітарного буття у малій прозі Євгенії Кононенко / М. А. Крупка // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво- Могилянська академія". Сер. : Філологія. Літературознавство. 2010. № 128. С. 52-56.
12. Крупка М. Житомирські літературознавчі студії: Інваріанти художнього простору сучасної жіночої прози (Євгенія Кононенко). 2013. Вип.7 С.270-282
13. Кушнерюк Ю. Р. Українська жіноча проза кінця XX століття: світоглядні моделі й особливості художнього стилю. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Дніпропетровск, 2008. 19 с.
14. Лукьянець В.С., Соболев О.М. Філософський постмодерн: навчальний посібник для викладачів, студентів та аспірантів вузів. Київ: Абрис, 1998. 350 с.

15. Між нами жінками: Розмова Людмили Таран з Євгенією Кононенко // Кур'єр Кривбасу. 2006. № 2 (195) С.150-155
16. Рижкова Г. – П. М. Українська «жіноча» проза 90-х років ХХ–початку ХХІ ст.: жанрові й наративні моделі та лінгвопоетика. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Кіровоград, 2008. с.20
17. Ромазан О. Дилема сім'ї та жіночої самореалізації у творчості Є. Кононенко та Е. Тайлер (під кутом рецептивної естетики) // Studia Methodologica: альманах. Тернопіль: ТНПУ, 2008. Вип. 24: Новітня теорія літератури і проблеми літературної антропології. С. 176 – 180.
18. Саїд Е. Культура й імперіалізм. Київ: Критика, 2007. 608 с.
19. Сморг Л.О. Естетика: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2005. 334 с.
20. Соловей О. Романи Євгенії Кононенко: бестселери для «елітаріїв?» // Слово і час. 2003. № 2. С. 58- 62
21. Тарасюк Г. Проза життя без імітацій // Кур'єр Кривбасу. 2005. № 184. С. 235–240
22. Тебешевська – Качак Т.Б. Художні особливості жіночої прози 80-90-х років ХХ ст. Монографія: Навчальна книга. Тернопіль: Богдан, 2009. 192 с.
23. Тетяна Слабенко. Місце жінки у суспільстві крізь призму світогляду Євгенії Кононенко // Українська література ХХ-ХХІ століття: гендерний аспект: матеріали практично-наукової студентської конференції. Вип. 1. Одеса, 2008. С. 162-167
24. Уліщенко В. В. Теорія і практика інтерсуб'єктного навчання української літератури в школі: монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 398 с.
25. Філоненко С. О. Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ ст. (феміністичний аспект): Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Дніпропетровськ, 2003. с.186
26. Харчук Р. Проза Євгенії Кононенко: теми, ідеї, жанри, стиль // Слово і час. 2024. № 1. С. 56-70.
27. Яценко Т. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): монографія. Київ: Педагогічна думка, 2016. 360 с. Електронні ресурси

28. Бібліотека української літератури, Євгенія Кононенко: біографія. Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=14863>
29. Габор В. Українська Франсуаза Саган, 2008. Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/culture-newspaper/_ukrayinska-fransuaza-sagan/224249
30. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Євгенія Кононенко: «Письменництво – це самореалізація» 2013. Режим доступу: <https://www.dnu.dp.ua/newsprint/2013>
31. Запорізька обласна національна бібліотека: Феномен жіночої прози в сучасній вітчизняній літературі 2021. Режим доступу: <https://zounb.zp.ua/resourse/pokazhchyky/fenomen-zhinochoyi-prozy#q13>
32. Платформа Pleso. Зрада. Режим доступу: <https://pleso.me/ua/treatment/treason>
Режим доступу: <https://benjamins.com/online/hts/articles/rec1.uk>
33. Рецепція. John Benjamins publishing company.
34. Стріха М. Дзеркало доби імітацій // Дзеркало тижня. 2002. 18 січня. Режим доступу: https://zn.ua/ukr/ART/dzerkalo_dobi_imitatsiy.html
35. Феміністичний дискурс прози Євгенії Кононенко / Волошук Лариса. Київ, 2017. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/141487426.pdf>
36. Художнє відображення проблеми міста і провінції в прозі Євгенії Кононенко, 2018. Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20170727-hudozhnye-vidobrazhennya-problemi-mista-i-provinciyi-v-prozi-yevgeniyi-kononenko>
37. Яна Дубинянська. Євгенія Кононенко. Імітація чи метафора? // Дзеркало тижня. 2002. Режим доступу: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/vgeniya_kononenko_imitatsiya_chi_metafora.html
38. Що таке ідентичність. <https://www.rozmova.me/blog/shcho-take-identichnist>

ÖSSZEFOGLALÓ

Jevhenyija Kononenko az ukrán kortárs irodalom egyik meghatározó alakja. Ő az első olyan személy, aki kendőzetlenül a maga teljes természetes mivoltában írta le a nők helyzetét az ukrán társadalomban a XX század végén – XXI század elején. A Szovjetunió felbomlása után a nők státusza változatlan maradt – fenntartani a családi békességet illetve foglalkozni a gyerekeveléssel. De már akkor érződött a változások folyamata, ami visszafordíthatatlanná vált. A nők elkezdtek a „saját kezükbe venni” az irányítást. A feminizmus fogalma már bontakozóban volt Ukrajnában is és a női közösség identitási hovatartozása forduló pontjához érkezett.

Jevhenyija Kononenko – egy művész, aki nem találta a helyét az akkori társadalomban és nem kapott támogatást a családjától sem. A férje nem értette az irodalom iránti vonzódását, és, hogy minek nem elégszik meg a „tipikus”, feleség szereppel. De az író a csalódását a művészetbe fordította, amely hozzá segítette ahhoz, hogy megtalálja a helyét a világban. De mitől is különlegese az ő művei? A választ az adott magiszteri dolgozat részletesen kifejti, már a címében is megmutatkozik – a női identitás keresése. Két pszichológiai regény amely detektív elemeket tartalmaz. Két különböző női sors, amely olyan kérdéseket vett fel, mint: az identitás, a hovatartozás, a belső elégedettség önmagammal szemben illetve helyem a társadalomban.

A «Zrada» című regényében Kononenko az árulás témájára összpontosít, annak különböző formáira, mind fizikai, mind érzelmi értelemben. A szerző elemzi Dmytro Stebelko elmékedését a hűtlenségről, nevezetesen, hogy egy férfinak megengedett a megcsalás, de egy nőnek nem. Egy férfi kereshet sok pénzt, de nem szeretné, ha a feleségének több jövedelme lenne. Nem ismerte el a feleségét egyenrangúnak, mert akkor nem alázhatta volna meg. Az árulás tükrében azonban a főhősnő megváltoztatja a gondolkodását a közösségi környezetben elfoglalt helyéről. Megkezdődik önazonosságának kialakulása.

Az «Імітація» című regényben az emberek által a társadalomban viselt álarcok fogalmát, valamint a valódi identitás megtalálásának folyamatát vizsgálja. Azt kutatja, hogy az elvárások és sztereotípiák hogyan torzíthatják el a karakterek személyes törekvéseit és érzéseit.

A szerző mindkét regényben rávilágít arra, hogy a közösségi és kulturális tényezők milyen mértékben alakítják a meggyőződések, a döntések és a más emberekkel való kapcsolatok természetét. Az író művei hozzájárulnak a kulturális kommunikáció fejlesztéséhez, javítják a fontos szociális kérdésekkel kapcsolatos ismereteket, elősegítik az általános fejlődést, és ösztönzik a saját identitás keresését.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Молнар Єва

Науковий керівник / Експерт

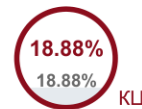
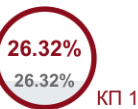
АвторНаталка Лібак

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

15975

Кількість слів

116668

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	1
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	135

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

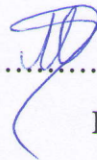
Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://www.legimi.pl/ebook-zrada-made-in-ukraine-ievgeniya-kononenko_b1274025.html	149 0.93 %	
2	https://www.e-reading.club/bookreader.php/save/1051634/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%86%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.html	124 0.78 %	
3	http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/189741/11-Solovey.pdf?sequence=1	109 0.68 %	

ЗАЯВА-ПІДТВЕРДЖЕННЯ

Я, Молнар Єва Романівна, підтверджую, що ця магістерська робота є результатом моєї самостійної праці та власним інтелектуальним продуктом. У роботі я послідовно дотримувалася загальноприйнятих правил посилання на джерела та цитування. Під час підготовки роботи дотримано правил, встановлених Закарпатським угорським інститутом імені Ференца Ракоці II щодо написання магістерської роботи. Також підтверджую, що користувалася сервісом III з метою редагування тексту та перевірки помилок у роботі.

Берегове, 03. 06. 2025

.....
Підпис здобувача

